

GUIA METODOLÒGICA PER A LA CREACIÓ D'ESPAIS TEST AGRARIS A CATALUNYA

XEMAC

LLIGAMS PER CRÉIXER

EDITA

XEMAC – Xarxa d'espais d'emprenedoria agroalimentària de Catalunya

AUTORES

Neus Monllor Rico, consultora agrosocial

Laura Megias Garriga, tècnica d'ARCA

COL·LABOREN

Alba Piqué Serra, tècnica d'assessoraments XEMAC

Montse Aparicio Anglès, tècnica de dinamització XEMAC

Associació d'iniciatives rurals de Catalunya (ARCA)

Associació Rurbans – Escola de Pastors de Catalunya

LLOC WEB

www.xemac.org

www.concactiva.cat

FOTOGRAFIES

Imatges cedides per la Red Espacios Test Agrarios

Imatges de la Generalitat de Catalunya - Producció alimentària ecològica

<http://pae.gencat.cat/ca/publicacions-materials-referencia/fotografies/>

Portal d'imatges Pixabay - <https://pixabay.com/es/>

Portal d'images Unsplash - <https://unsplash.com/>

IL·LUSTRACIONS - DISSENY - IMPRESSIÓ I GESTIÓ EDITORIAL

Impuls Comunicació

EDICIÓ

1a edició Catalunya

AMB EL SUPORT DE

Aquesta acció està subvencionada pel servei públic d'ocupació de Catalunya en el marc del Programa de projectes innovadors i experimentals

Aquesta obra és subjecta —llevat que s'indiqui el contrari en el text, en les fotografies o en altres il·lustracions— a una llicència Reconeixement - No comercial - Sense obres derivades 3.0 Espanya de Creative Commons, el text complet de la qual es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/deed.ca>. Així, doncs, s'autoritza al públic en general a reproduir, distribuir i comunicar l'obra sempre que se'n reconegui l'autoria i l'entitat que la publica i no se'n faci un ús comercial ni cap obra derivada.

1	Introducció	7
2	Antecedents	10
3	Què són els espais test agraris	13
✓	Objectius	15
✓	Funcions	16
✓	Tipologies	18
4	Estructuració dels espais test agraris	21
✓	Suport físic	24
✓	Suport legal	33
✓	Suport integral	40
✓	Governança	45
5	La persona emprenedora	64
✓	Característiques	67
✓	Serveis	70
✓	Requisits	73
✓	Selecció	74
6	Fases de creació dels espais test agraris	76
✓	Fase 1: presa de contacte	78
✓	Fase 2: funcions bàsiques	79
✓	Fase 3: governança	81
✓	Fase 4: pla d'acció	82
7	Reflexions	85
	Glossari	87

INTRODUCCIÓ

La pagesia és vital per alimentar la societat, per gestionar el territori i per mantenir els pobles vius, entre moltes altres coses. Malauradament, les dinàmiques socioeconòmiques i culturals dels darrers anys han dificultat l'accés a l'activitat agrària de sang nova, fet que es tradueix en una reducció del capital humà dedicat a treballar la terra. A més, els patrons de relleu agrari estan canviant i cada vegada s'observen perfils de persones emprenedores més diversos. Des dels orígens familiars fins les trajectòries formatives, passant per les motivacions i les expectatives, fins arribar als models de producció i comercialització; l'amalgama de persones que estan decidides a renovar la pagesia del nostre país es diversifica i s'enriqueix.

Si es fa un cop d'ull a les dades, s'observa com el nombre d'explotacions agràries ha patit una disminució a Catalunya del 20% en els darrers 20 anys i ha disminuït en un 1,8% en el període comprès entre el 2013 i el 2016. A més a més, la situació de la pagesia a Catalunya requereix d'un relleu generacional que no s'acaba de produir. La mitjana d'edat de les persones treballadores del sector agrari no para de créixer. Segons les dades del 2016, tan sols el 8% de les explotacions agràries estan portades per menors de 40 anys, i els titulars majors de 65 anys suposen més d'un 37% de la pagesia catalana. En els propers 10 anys, un 30% del pagesos arribaran a l'edat de jubilació.

Certament, l'escenari és diferent que dècades enrere quan l'èxode cap a les ciutats era la via de sortida de bona part de la població rural i les polítiques públiques eren més abocades a la reestructuració del sector agrari, que no pas a la dinamització del món rural. Per sort, un canvi de mirada es desperta a finals dels anys noranta per introduir elements engrescadors com desenvolupament endogen, producció agrària sostenible, diversificació o multifuncionalitat de l'activitat agrària. Conceptes que porten implícit un treball molt més integrador de les funcions diverses del món rural, un pas més en la maduresa d'un discurs que ha de dialogar, si o si, amb el món urbà.

Però més de vint anys després de promoure polítiques públiques enfocades al desenvolupament del món rural, continuem fent-nos la mateixa la pregunta: qui treballarà el camp de demà? Les mesures de suport actuals ja no són suficients per a revertir la situació de la pagesia del nostre país. Tot i que és evident que no som on érem fa un quart de segle, cal apostar per polítiques públiques innovadores que abordin els mateixos problemes amb solucions diferents. És necessària una visió territorial del repte que presenta actualment un relleu agrari insuficient, en la que es tinguin en compte temes socials, econòmics, culturals i legals, entre altres. Una única via d'actuació no resol una problemàtica complexa, cal abordar-ho des de múltiples mirades, amb complicitat diversa d'agents i amb instruments de gestió nous.

El relleu agrari a Catalunya és un repte amb múltiples variables i condicionants, al qual cal donar resposta des d'una visió sistèmica i territorial

Una de les tendències que s'observa a diferents territoris europeus en els darrers anys, és que el relleu generacional de les explotacions agràries familiars és cada vegada menys freqüent. Els motius són diversos i estan vinculats sobretot a la viabilitat econòmica dels models productius tradicionals i a les necessitats socials de les noves generacions rurals. Aquests dos factors, fan que en moltes famílies pageses el relleu "de casa" no sigui una opció a valorar. Si no es proposen mecanismes d'intervenció, les conseqüències associades a aquesta tendència són l'abandonament de l'explotació agrària familiar i la desagrarització de les zones rurals associada a aquesta reducció de la força de treball. Des de les polítiques innovadores per afavorir els processos de relleu generacional, es treballa perquè una nova generació extrafamiliar es pugui fer càrrec de les empreses agràries actives que han de plegar per manca de relleu en la família.

Per tal de renovar les estructures familiars, emergeix una generació de pagesia nouvinguda sense orígens agraris, amb una forta voluntat d'incorporar-se al sector. Aquestes persones emprenedores no tenen un vincle directe amb la pagesia, poden ser tant rurals com urbanes, i s'identifica un perfil tant femení com masculí. La majoria posen en marxa models productius i de comercialització vinculats als sistemes agroalimentaris locals, on la proximitat, la sostenibilitat i la qualitat, són elements essencials de la seva estratègia empresarial. Aquesta nova pagesia requereix d'unes eines d'acompanyament al llarg del procés d'incorporació agrària diferent al perfil tradicional, sobretot pel que fa al procés de formació i experimentació, així com pel que fa a l'accés a la terra i als factors de producció.

La incorporació de la nova pagesia al sector agrari és imprescindible per renovar les estructures agràries familiars i rejuvenir el món rural

En base a aquesta realitat sorgeix la necessitat de posar en marxa programes d'experimentació i aprenentatge progressiu, on la persona emprenedora pugui aterrar al sector en un entorn de facilitació continua. Els espais test agraris són una eina que respon a aquestes necessitats des de l'articulació d'un dispositiu d'acompanyament en el que s'ofereix un suport físic, legal i integral. Són programes d'experimentació de l'activitat agrària en què la persona emprenedora pot provar el seu model d'empresa en un entorn segur, i en el qual pot simular com seria la seva activitat professional en un futur. L'objectiu final és que la instal·lació definitiva es faci amb el màxim de garanties després d'haver experimentat i reorientat el pla de empresa inicial.

L'espai test agrari té per objectiu acompanyar persones que vulguin desenvolupar un projecte agrícola, ramader o forestal en un entorn de prova que permeti una inserció progressiva en un sector desconegut

ANTECEDENTS

Els espais test agraris neixen per donar resposta als reptes plantejats per la incorporació de pagesia nouvinguda al sector agrari, perfils sense un vincle familiar directe i amb unes necessitats molt específiques en el procés d'instal·lació. Els referents europeus es troben a França, on es comencen a gestar l'any 2006 i on es consolida la seva aposta l'any 2012 amb l'articulació de la RENETA (Réseau National des Espaces-Test Agricoles), la xarxa d'espais test agraris francesa, que té per objectiu afavorir la instal·lació de nous pagesos i pageses amb un sistema de suport i seguiment, sota un marc legal adequat i amb accessibilitat als mitjans de producció requerits.

A Catalunya, cap a l'any 2014, es comença a gestar un grup de treball format per l'Associació d'Iniciatives Rurals de Catalunya (ARCA), l'Escola de Pastors de Catalunya, i els Ajuntaments de Lleida i Granollers, entitats motivades per treballar temes de relleu generacional i inspirades en els models francesos. Des de llavors, altres persones i entitats s'han mostrat interessades en aquesta tipologia de programes, fet que ha permès el sorgiment de diverses iniciatives, totes elles encaminades a que els espais test agraris siguin una realitat a casa nostra.

El mateix any, l'Agència Ripollès Desenvolupament encarrega un estudi en el que ja es proposa la creació d'un espai test agrari a la comarca, com acció per al suport a la nova pagesia i a la professionalització del sector agroalimentari. El 2015, amb el suport econòmic del Servei d'Ocupació de Catalunya de la Generalitat de Catalunya, Neus Monllor elabora l'estudi anomenat "Estudi per la implantació d'Espais Test Agraris al Ripollès" en el qual es fa una primera proposta d'implementació d'aquests dispositius d'acompanyament al Ripollès.

Fruit d'aquestes primeres reflexions, i amb l'objectiu de poder aprofundir en la metodologia i posada en marxa dels espais test agraris a Catalunya, l'Associació d'Iniciatives Rurals de Catalunya (ARCA) incorpora al projecte PECT BCN Smart Rural (2016) una operació dirigida a la creació d'espais test agraris a la demarcació de Barcelona. Aquest projecte inicia la seva activitat el 2018, cofinançat amb fons FEDER en el marc del projecte RIS3CAT, i amb previsió de tancament pel 2021. El PECT BCN Smart Rural incideix en l'aterratge del concepte dels espais test agraris a Catalunya i elabora una proposta metodològica per a la creació dels espais test agraris, al mateix temps que realitza les inversions inicials necessàries per posar en marxa al espais test agraris creats a la demarcació de Barcelona.

Un altre element rellevant a tenir en compte és que l'any 2018 s'organitzen diverses jornades a Catalunya que tenen per objectiu donar a conèixer el concepte dels espais test agraris, així com acostar-se a diferents experiències que inspirin els processos catalans. A l'abril, des de la Diputació de Barcelona, s'organitza la jornada de reflexió, participació i debat "Eines per a la gestió i desenvolupament dels espais agraris en el món local". L'octubre, des de l'Ateneu cooperatiu Coopcamp, es treballa en la jornada "Relleu agrari", centrada en experiències referents d'espais test agraris que serveixen d'inspiració per fomentar el relleu agrari en el context de les cooperatives agràries catalanes. El desembre, des d'ARCA i en col·laboració amb Ateneu Cooperatiu de la Catalunya Central, es munta la jornada "Els espais test com a eina de suport a l'emprenedoria agrària". Aquestes tres jornades són un exemple de la necessitat que detecten diverses entitats locals que treballen per la dinamització agrària i els processos de relleu generacional de la pagesia.

En paral·lel, i amb l'objectiu de complementar la tasca duta a terme pel projecte PECT BCN Smart Rural, ARCA coordina un grup operatiu supraautonòmic per a la creació de la Red de Espacios Test Agrarios (RETA), que es desenvolupa des del maig de 2018 fins al setembre del 2020, finançat amb fons FEADER a través del Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació del Govern de l'Estat Espanyol, en el que també hi participa l'Escola de Pastors de Catalunya i la Xarxa de Conservació de la Natura.

Aquest grup operatiu, i el projecte innovador que se'n deriva, ha treballat els primers passos per a la creació de la RETA, ha coordinat la materialització d'una proposta metodològica per a la creació d'un espai test agrari i ha desenvolupat la conceptualització dels espais test agraris a l'Estat Espanyol. Aquesta mirada metodològica, s'ha plasmat en la publicació de la "Guía metodológica para la creación de un espacio test agrario", en la que es recullen els elements essencials apresos de les experiències franceses.

La Guia que teniu a les mans, es basa en aquesta publicació de la RETA de 2020, respectant els elements metodològics que formen part de la proposta de treball. El que trobeu en la present publicació doncs, és una síntesi de la feina feta fins ara a Catalunya, i per tant, es presenta informació actualitzada i singularitzada amb els aprenentatges del processos engegats al nostre territori.

Al llarg del 2020, la dinamització i creació d'espais test agraris a Catalunya es porta a terme a través del projecte innovador del Servei d'Ocupació de la Generalitat de Catalunya anomenat Xarxa d'espais d'emprenedoria agroalimentària de Catalunya i finançat pel Fons Social Europeu. La XEMAC és el punt de trobada de les persones i entitats que treballen per la incorporació progressiva al sector agroalimentari. Té la voluntat de promoure i dinamitzar empreses innovadores arrelades al territori. Ho fa des del suport als obradors compartits i espais test agraris, així com des dels diversos serveis d'emprenedoria agroalimentària actius a Catalunya.

La XEMAC neix per a dinamitzar els espais d'emprenedoria agroalimentària, vincular propostes innovadores i enfortir projectes existents. Vol generar lligams per créixer en un sector que necessita dinamització territorial, suport integral i treball en xarxa.

Per la seva banda, la Red de Espacios Test Agrarios (RETA) comença a prendre forma a partir de setembre del 2020 a través d'un projecte finançat per la Fundació Daniel y Nina Carasso. Durant dos anys, a més de dinamitzar i estructurar aquesta xarxa, el projecte compta en el seu pla de treball amb el servei de suport i acompanyament a noves iniciatives i a projectes ja engegats.

QUÈ SÓN ELS ESPAIS TEST AGRARIS

Les persones que emprenen en l'àmbit agrari necessiten uns recursos mínims per tirar endavant el seu projecte professional com ara l'accés a la terra, la inversió inicial, la formació tècnica, l'experiència pràctica, el contacte amb els agents agraris o la inserció en el medi rural. En el cas de persones emprenedores sense vincle agrari, aquestes necessitats són especialment rellevants de manera que cal articular eines de facilitació en els processos d'incorporació, amb un suport específic, principalment en la fase entre la formació i la creació de l'empresa. Abans de l'inici formal del projecte emprenedor, els espais test agraris ofereixen poder posar a prova el model de producció i comercialització en un entorn de suport i acompanyament.

Un espai test agrari es defineix com un programa de facilitació dels processos progressius d'instal·lació de nous agents al sector agrari, coordinat mitjançant una governança estructurada i consensuada amb tots els agents implicats. L'espai test agrari s'estructura amb un suport legal, un suport físic i un suport integral, que assegurin la realització del test d'activitat per part del téster.

En els espais test agraris la pròpia persona emprenedora és qui avalua el projecte en base el test d'activitat que hi desenvolupa, amb la finalitat de decidir la seva incorporació definitiva, l'ajust del projecte emprenedor o bé l'abandonament de l'activitat. D'aquesta manera, el procés d'incorporació definitiu es tria a consciència pel propi emprenedor amb el coneixement que el test d'activitat li aporta.

Aquests dispositius s'han començat a engegar per donar resposta a les necessitats de la pagesia nouvinguda. Segons l'estudi "Joves al Camp" [1], els perfils que s'incorporen al sector agrari responen cada vegada més a persones sense una tradició familiar directa. Aquest fet fa aflorar una nova visió amb elements d'innovació que milloren la viabilitat tant a nivell econòmic com social o ambiental. Aquesta nova pagesia sense tradició familiar agrària té uns requeriments propis de la situació de partida ja que, malgrat poder tenir una formació específica, sovint els manca una experiència pràctica i un contacte real amb el sector agrari i tenen serioses dificultats en l'accés a la terra.

Els espais test agraris es posicionen com a dispositius de suport i acompanyament en la fase prèvia a l'arrancada del projecte agrari, oferint un servei nou que actualment no existeix i amb una demanda cada cop més alta

[1] <http://www.odisseujove.cat/joves-al-camp/>

Objectius

Objectius estratègics:

- Facilitar el relleu generacional mitjançant la incorporació dels i les joves a l'activitat agrària.
- Fomentar models productius d'acord amb els límits biofísics i la conservació dels recursos i valors naturals, contribuint així a la transició i consolidació agroecològica en les noves generacions agràries.
- Afavorir la diversificació agrària mitjançant l'aplicació de noves tècniques i varietats de cultius, races i maneig del ramat.
- Fomentar l'economia local mitjançant la creació d'empreses que generin activitat econòmica.
- Crear productes agraris de qualitat que a la vegada utilitzin canals curts de comercialització de manera que s'obrin nous nínxols de mercat.

Objectius operatius:

- Permetre a la pagesia nouvinguda comprovar la viabilitat tècnica, econòmica i personal dels seus projectes.
- Capacitar i dotar d'experiència pràctica als nous emprenedors agraris per a desenvolupar un projecte autònom.
- Dotar d'un espai físic, les eines i les infraestructures necessàries per a iniciar un projecte agrari, especialment per aquells qui no tenen accés a aquests recursos.
- Crear noves xarxes de suport entre productors i consumidors.

Funcions

A partir d'aquests objectius, els espais test agraris s'estructuren en tres funcions diferents i una governança estructurada que els articula:

Suport físic: espai en el qual es desenvolupa l'activitat agrícola, ramadera o forestal i que inclou la finca o les terres a cultivar, les instal·lacions, els equipaments i/o la maquinària entre d'altres coses. El suport físic és un dels punts crítics a abordar en la creació d'un espai test agrari. En el suport físic es defineix la finalitat productiva de l'espai test agrari, sovint cal fer-hi una inversió inicial important i cal ser triada amb criteris d'oportunitat però també amb criteris de viabilitat agronòmica d'aquest espai. Cal doncs, assegurar que l'espai físic té els requeriments mínims agronòmics i en infraestructura per a poder desenvolupar l'activitat productiva prevista.

Suport legal: funció que defineix el marc legal de l'actuació, en el qual la persona emprenedora veu cobertes les seves responsabilitats laborals i fiscals, com agent que participa en una activitat econòmica. Aquest paraigües legal que s'ofereix des dels espais test agraris implica que la titularitat de l'explotació no recaurà en la persona emprenedora sinó que és el propi espai test agrari qui assumeix aquesta responsabilitat. Així doncs, el suport legal també suposa una relació entre l'espai test agrari i la persona emprenedora des del punt de vista laboral, la qual cosa és un aspecte clau per assegurar la utilitat de l'espai test agrari. Aquesta relació laboral es pot establir per diverses vies, però actualment no existeix una modalitat adaptada als espais test agraris.

Suport integral: aquesta funció inclou el procés d'acompanyament a la persona emprenedora des del punt de vista tècnic, empresarial i personal, formació especialitzada i assessorament. El suport integral es materialitza en diverses activitats durant la primera fase (formació, capacitació, concreció del pla d'empresa, assessorament tècnic agrari, etc.) i pot continuar amb serveis addicionals en les següents fases del procés (accés a la terra, habitatge, desenvolupament de l'empresa, incloent el pla empresarial, suport en la cerca i establiment de canals de comercialització i relació amb altres agents del territori, etc.). També inclou el desenvolupament del test d'activitat mitjançant un itinerari d'incorporació progressiva al sector que permet avaluar el desenvolupament d'una activitat agrària de forma responsable i autònoma, amb unes dimensions reals, una durada limitada i en un marc que minimitza el risc econòmic i personal. L'objectiu del test d'activitat, doncs, és avaluar el projecte per part de la pròpia persona emprenedora amb la finalitat de decidir la seva incorporació definitiva, l'ajust o l'abandó d'aquesta activitat.

Governança: coordinació i articulació de les diverses funcions o tasques de l'espai test agrari per tal d'assegurar la dinamització i comunicació entre tots els actors. La governança pot quedar establerta mitjançant els estatuts i funcionament d'una entitat gestora, si s'escau, o a partir de pautes de governança consensuades amb tots els actors i formalitzada amb un conveni de col·laboració. La governança també s'encarrega d'establir els requisits i dur a terme la selecció de les persones emprenedores, així com la cerca de possibles candidats a l'espai test agrari.

Les 3 funcions dels espais test agraris

FUNCIONS

**Suport
físic**

**Suport
legal**

**Suport
integral**

Governança

Tipologies

Quan els espais test agraris es comencen a concretar en un territori, sorgeixen variables que configuren diverses tipologies d'espais test agraris. En aquest sentit, totes les variants que puguin sorgir, tant les que ja es coneixen com les que puguin proposar-se en un futur, s'han de poder definir amb les tres funcions bàsiques i la governança.

Les variables principals que podem trobar en un espai test agrari són:

Perdurabilitat en el temps de les finques disponibles

A l'hora d'establir la ubicació física de l'espai test agrari, cal que es tingui en compte el temps segons el qual la finca podrà estar disponible. Segurament, la disponibilitat variarà segons el tipus de propietat i vindrà fixada tant per la predisposició de la propietat, com també per l'ús final que se li vulgui donar.

En el cas d'una finca amb una previsió d'ús elevada, en la qual es podran desenvolupar diversos projectes emprenedors al llarg del temps, es parla d'un **suport físic permanent**. En aquests casos, probablement caldrà fer una inversió inicial que s'anirà amortitzant a mida que passi el temps i a mida que la finca s'utilitzi per diversos emprenedors que ubiquen el seu test d'activitat en aquesta finca. Aquesta situació té unes certes avantatges com ara el coneixement profund de la finca per part de les dinamitzadores de l'espai test agrari o la poca inversió anual, un cop feta la primera inversió (si s'escau). Pel què fa als desavantatges d'aquesta tipologia d'espai test agrari hi ha el fet que, depenent de la finca, no es pot treballar amb diversos emprenedors a la vegada, sovint cal una inversió inicial important i que, un cop acabat el test d'activitat, l'emprenedor ha de deixar la finca per buscar-ne una altra, en el cas que vulgui continuar amb el projecte agrari.

En el cas d'una finca que ja tingui una finalitat productiva prevista a curt termini, o en cas de la jubilació del titular d'una explotació en funcionament, es pot plantejar l'ús de la finca com a **suport físic efímer**. En aquests casos, l'espai test agrari disposa de la finca de forma limitada en el temps, de manera que quan el test d'activitat d'un emprenedor s'acaba, la finca deixa de formar part de l'espai test agrari i l'emprenedor es pot incorporar com a titular a la mateixa finca.

Entre els avantatges d'aquesta tipologia de suport físic, s'hi troben la facilitat d'accés a la terra que té l'emprenedor en el cas de voler continuar amb el projecte, la baixa inversió inicial per part de l'espai test agrari, l'oportunitat que el dispositiu pugui treballar en un relleu generacional del sector, la possibilitat d'acollir diversos projectes en diverses finques efímeres alhora, o la rapidesa a la posada en marxa del dispositiu.

Els desavantatges d'aquest tipus d'espai test agrari són, entre d'altres, que a cada finca nova cal valorar ràpidament la situació per part de les dinamitzadores del dispositiu, cal estar en cerca constant de noves finques a incorporar en el dispositiu i cal certa rapidesa en buscar l'emprenedor que hi vulgui fer el seu test d'activitat.

Organització territorial de l'espai test agrari

Pel què fa a l'organització territorial de l'espai test agrari, l'àmbit de treball sovint marcarà el tipus de dispositiu. En aquest sentit, en el cas que es disposi d'una única finca per a desenvolupar-hi el test d'activitat, es parla d'**espai test agrari únic**. Aquesta situació es pot donar, sobretot, en casos on l'àmbit de treball sigui relativament petit (nivell municipal). Tot i això, segons les seves característiques, la finca pot arribar a acollir diversos emprenedors alhora.

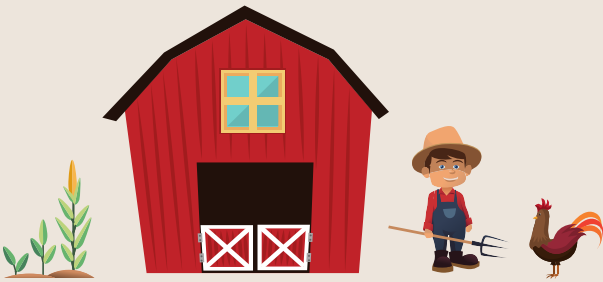
Quan l'espai test agrari disposa de diverses finques alhora (ja sigui com a suports físics permanents o efímers) s'anomena **espai test agrari en arxipèlag**. Aquesta tipologia, permet la possibilitat de tenir diversos emprenedors a la vegada amb finalitats productives diferents en el mateix dispositiu. Aquest fet pot complicar la gestió i coordinació de les accions lligades al suport integral, però alhora enriqueix i dona més valor a l'espai test agrari. Per altra banda, aquesta tipologia sovint va associada a un àmbit de treball supramunicipal (comarcal o per unitat territorial natural).

La tipologia d'espai test agrari és dinàmica. I la seva variació dependrà dels canvis d'orientació o de la relació amb la propietat que es vagi establint

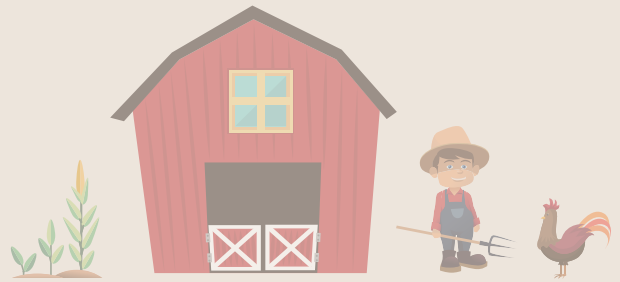

Tipologies d'espais test agraris

Tipus de suport físic

Suport físic permanent

Suport físic efímer

Tipus d'espai test agrari

Espai test agrari únic

Espai test agrari en arxipèlag

ESTRUCTURACIÓ DELS ESPAIS TEST AGRARIS

La base comuna d'estructuració d'un espai test agrari ve bàsicament definida per les funcions i la governança, però també caldrà definir els actors participants i l'organització territorial de cada zona. Així doncs, els espais test agraris es poden reconèixer per aquesta base comuna però qui definirà el caràcter del dispositiu serà sobretot com es despleguen les funcions (la seva correlació amb els agents que les portin a terme) i la governança en el territori. Aquest caràcter, que serà únic per a cada espai test agrari, dona diversitat i és un retrat de les diverses realitats territorials que es poden trobar i una font de riquesa i coneixement per enfortir entre tots aquests dispositius innovadors.

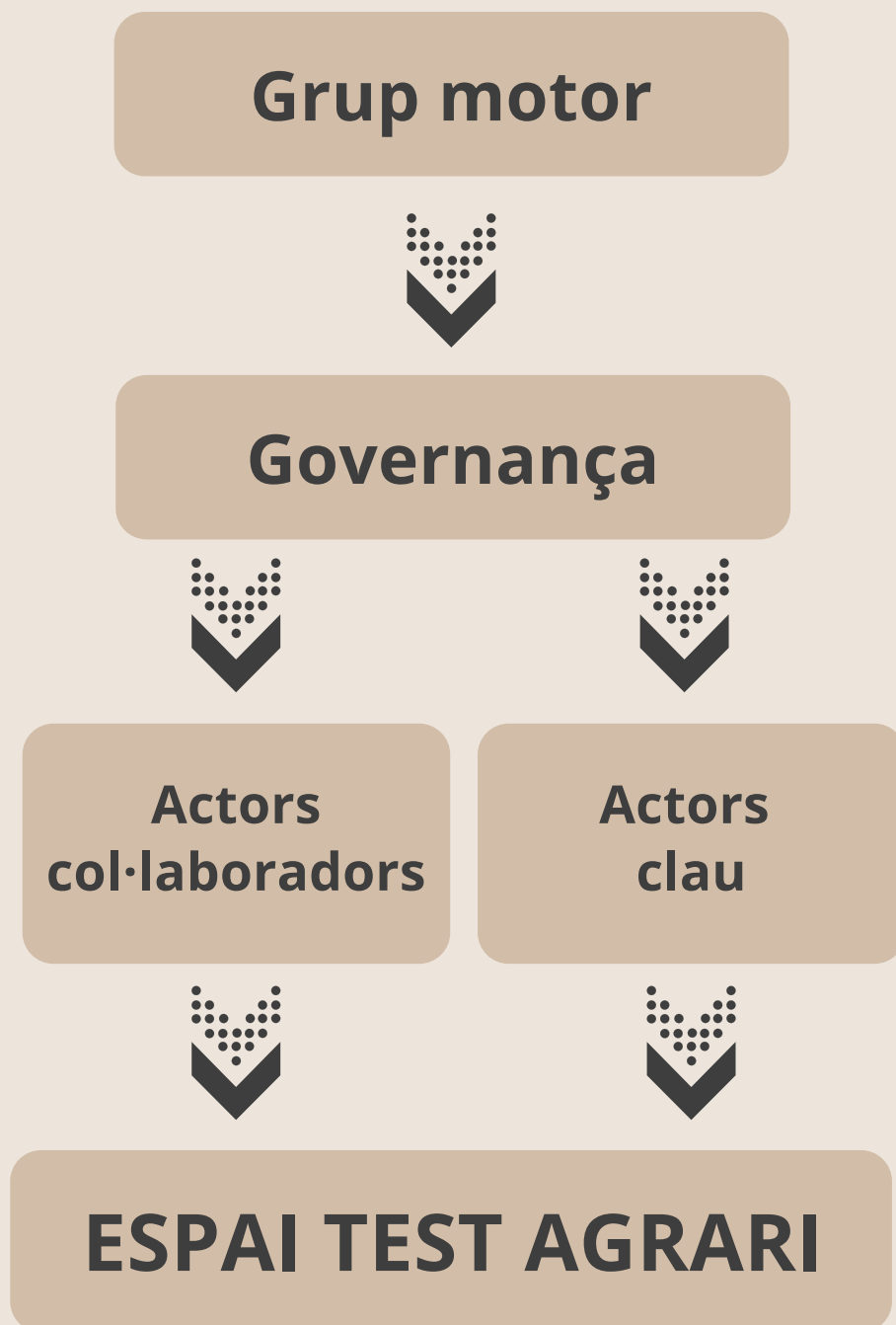
La concreció dels espais test agraris té una elevada diversitat en funció de les necessitats i objectius detectats en cada territori

Així doncs, cal tenir clares les funcions i l'articulació d'una governança que treballi per la coordinació del dispositiu, i per tant, cal tenir en compte els diversos actors que poden participar en el procés de creació d'un espai test agrari.

Per una banda, s'identifiquen els **actors clau** quan són persones físiques o jurídiques que es comprometen a desenvolupar alguna de les funcions de l'espai test agrari de manera directa o indirecta. La variabilitat, en aquest sentit, és àmplia i tant pot ser que un actor faci diverses funcions, com que una funció sigui assumida per diversos actors clau. Els actors clau en el seu conjunt, doncs, seran el nucli de l'espai test agrari i cal que quedi clar el seu rol, els compromisos que assumeix i la capacitat tècnica i econòmica per dur-los a terme.

Per una altra banda, s'anomenen **actors col·laboradors** a les persones físiques o jurídiques que donen suport a un espai test agrari d'una forma puntual o al llarg del temps, però de forma discontinua. Sovint el contacte i coordinació amb aquestes entitats es fa a través d'un actor clau i és recomanable que els actors que anomenem col·laboradors participin de la governança de l'espai test agrari en la mesura que els sigui possible, sense necessitat d'establir compromisos més enllà del suport puntual que puguin oferir.

Articulació dels espais test agraris

Per tal d'iniciar el procés d'estructuració d'un espai test agrari es proposa la creació d'un **grup motor** que estigui format per actors clau i/o col·laboradors i que impulsaran aquest procés de creació del dispositiu. Aquest grup motor es constitueix en iniciar el procés, però es dissoldrà a partir del moment que tots els actors que formaran l'espai test agrari quedin ben definits. Així doncs, durant la creació del dispositiu aquest grup motor s'anirà transformant en un equip d'entitats i persones que, estructurades en una governança consensuada, constituïran l'espai test agrari en un futur. Les tasques a desenvolupar per aquest grup motor i fins la seva dissolució seran la identificació dels actors clau i/o col·laboradors que poden formar part del dispositiu, el repartiment de funcions, rols i compromisos i l'estructuració de la governança.

Per tal d'iniciar el procés de creació d'un espai test agrari cal crear un grup motor capaç d'identificar els actors clau i els actors col·laboradors dels dispositiu

Les necessitats lligades a la governança, definiran si és viable i convenient la creació d'una entitat gestora amb una nova personalitat jurídica diferent dels actors participants a l'espai test agrari. Aquesta entitat gestora, si s'escau, es crea per donar forma i estructura jurídica a la governança i articular d'una manera més àgil i estructurada les funcions bàsiques de l'espai test agrari. Així doncs, l'objectiu principal de l'entitat gestora és vetllar pel bon funcionament de l'espai test agrari en totes les seves vessants. En tot cas, la creació d'una entitat gestora no és estrictament necessària si els actors participants a l'espai test agrari estructuren una governança prou sòlida per assolir els objectius pactats en el propi dispositiu.

La governança es pot dur a terme mitjançant convenis de col·laboració entre les parts o bé creant una entitat gestora amb personalitat jurídica pròpia

Suport físic

S'anomena suport físic al conjunt que formen les terres on s'hi desenvoluparà l'activitat agrícola, ramadera o forestal, així com també a les instal·lacions, els equipaments o la maquinària relacionada amb l'activitat productiva pròpia de l'espai test agrari en aquella finca. Tal i com ja s'ha comentat, les variables d'aquest suport físic donaran un caràcter o un altre a l'espai test agrari (efímer o permanent; únic o en arxipèlag).

Així doncs, més enllà d'aquesta caracterització tipològica, que també determinarà en certa mesura el desenvolupament i funcionament de l'espai test agrari, cal tenir en compte alguns aspectes a l'hora d'abordar i concretar aquest suport físic. En aquest sentit, caldrà posar molta cura en la tria de la finca o finques en les quals s'instal·la l'espai test agrari ja que és important que la finca i la seva finalitat productiva s'adapti a les necessitats del territori i a les condicions i capacitats agronòmiques de la zona. Per altra banda, a l'hora de triar la finca o finques per a la creació d'un espai test agrari és prioritària una anàlisi i avaluació dels aspectes agraris, ambientals i legals per tal de verificar que aquella finca serà adient per a la finalitat del dispositiu.

El procés de definició del suport físic pot ser un procés llarg que comença en la cerca de terres, la definició de la relació amb la propietat o la caracterització i avaluació de la finca. Tots són aspectes crítics i delicats que cal treballar amb cura per tal de no tenir problemes posteriors a l'hora de posar en marxa l'espai test agrari.

Cerca de terres i relació amb la propietat

A Catalunya l'estructura de la propietat està dominada per la presència de molts petits propietaris privats amb finques de poca extensió. A aquesta estructura de la propietat cal sumar-hi la diversitat de situacions que podem trobar en cada una de les finques, per tal d'avaluar l'estratègia de cerca de la finca adequada per a dur a terme un espai test agrari. Així doncs, caldrà tenir en compte diversos factors a l'hora de buscar i triar la finca adequada per a poder dur a terme l'espai test agrari.

Segons les *característiques de les propietats* es distingeixen:

Propietats privades: a grans trets, es pot parlar de propietaris privats lligats al sector agrari, o bé propietaris privats absentistes o sense dedicació agrària. En el primer supòsit és important conèixer la realitat territorial per saber quin tipus d'explotacions agràries són pròpies de la zona, trobar possibles mentors per als emprenedors, o fins i tot poder oferir un servei de traspàs de finques que fomentin el relleu en el si dels espais test agraris. En el segon cas (propietaris sense dedicació en el sector primari) és important conèixer-ne la situació ja que poden ser possibles finques candidates per a dur a terme l'espai test agrari al territori.

Propietats públiques: la inicial vocació de servei públic de les administracions pot ser un bon incentiu i un bon punt de partida per a implicar les administracions que tinguin propietats rústiques en el territori. En aquest sentit, és important que l'administració propietària s'impliqui en la creació i dinamització de l'espai test agrari per tal de facilitar l'accés d'aquest dispositiu a la terra pública. En cas contrari, l'accés a finques públiques pot ser d'una alta complexitat administrativa, que sovint no compensarà la inversió inicial a efectuar ni les condicions ofertes per l'administració en qüestió.

La *situació de partida de la finca* definirà, per una banda, la complexitat administrativa en la posada en marxa de l'espai test agrari (inversió inicial, tramitació de l'explotació agrària, etc). Per altra banda, pot definir que els espais test agraris siguin efímers o permanents. Així doncs, a grans trets, i segons la situació de partida de la finca, es pot trobar:

Finques inactives: finques que en el moment d'inici de l'espai test agrari no són actives com a explotació agrària. En aquests casos, sovint caldrà efectuar una diagnosi de la finca per tal de tenir una anàlisi acurada de la situació agronòmica de la finca, la millor finalitat productiva (atenent la pròpia finca i el territori on se situa), la inversió inicial per adequar la finca a la finalitat productiva, i l'execució de tota la tramitació administrativa per a donar d'alta una explotació agrària en aquella finca. Aquesta tipologia de finques és apropiada sobretot per a espais test agraris permanents, ja que un cop feta la inversió inicial i tota la tramitació administrativa, aquesta és amortitzada per l'ús d'interès públic que se li dona al llarg del temps.

Finques actives: finques que en el moment inicial ja tenen una activitat agrària i, per tant, tenen la infraestructura necessària (equipaments i maquinària), es troba en situació de legalitat per a dur a terme l'activitat agrària (ja té un titular de l'explotació) i se'n pot analitzar ràpidament la viabilitat agronòmica de la finca. Aquests casos poden ser adequats per a dur a terme espais test agraris efímers que fomentin el relleu agrari (buscant finques on els titulars de l'explotació estiguin en una situació propera a la jubilació, no tinguin relleu familiar i vulguin traspasar la finca) o bé en situacions on el propietari cedeixi una part de la seva explotació per a dur a terme el test d'activitat. En aquest cas, és molt recomanable que el mateix titular de l'explotació pugui participar de forma activa en la governança de l'espai test agrari i en el seu grup motor, per tal que pugui exercir diversos rols com ara la cobertura legal o la mentoria de l'emprenedor.

Pel què fa a la *cerca de les propietats potencialment candidates* de formar part de l'espai test agrari, és prioritari implicar entitats lligades al sector i al territori. En aquest sentit, els actors que poden ajudar a trobar les propietats adequades són:

APF/ADF: Associació de Propietaris Forestals i Associacions de Defensa Forestal. Són entitats sense ànim de lucre en les quals els seus socis principalment són propietaris forestals de l'àmbit d'actuació de l'associació. La seva finalitat, de protecció, gestió i millora del territori i de la defensa i millora de les propietats dels seus associats, fa que siguin un actor clau per a la cerca de finques. Coneixen de forma exhaustiva la realitat del territori i poden donar suport de forma activa en la cerca de propietats forestals entre els seus associats. També poden participar de forma activa en el grup motor de creació de l'espai

test agrari si són associacions actives que promouen projectes propis per al desenvolupament territorial.

Oficines comarcals del DARP: les oficines comarcals del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, també són una font d'informació sobre la situació del sector agrari en el territori. En aquest sentit, és altament recomanable que aquesta administració conegui la proposta de creació d'un espai test agrari i en pugui fer un seguiment. Per tal de facilitar la comunicació amb aquesta administració, l'Associació d'Iniciatives Rurals de Catalunya (ARCA) es proposa com a entitat portaveu dels espais test agraris cap al DARP, facilitant la formació i informació requerida, mitjançant en la tramitació administrativa de les explotacions agràries dels espais test agraris i vetllant pel reconeixement i millora d'aquests dispositius d'incorporació agrària.

Cooperatives agràries: el paper de les cooperatives agràries en la cerca de finques per a desenvolupar un espai test agrari pot ser clau en alguns territoris per la seva implantació territorial i també per la seva capacitat de detectar finques i explotacions agràries en procés de jubilació. Les cooperatives agràries poden ser un agent promotor en sí mateix d'un espai test agrari tal i com es proposa en la guia "Espais test agraris. Eina per al relleu generacional en cooperatives agràries" editada per CoopCamp sobre la implantació d'espais test agraris en cooperatives agràries. Tot i això, en el cas que la cooperativa agrària no vulgui o pugui liderar la creació d'un espai test agrari, si que pot ser un actor important alhora d'aportar finques per al test d'activitat i el posterior procés d'accés a la terra.

Associacions de productors: la territorialitat de les associacions de productors i el coneixement del sector agroalimentari local, fa que les associacions de productors (allà on estiguin implantades) siguin unes bones aliades per a trobar finques en relleu o bé finques susceptibles de crear-hi un espai test agrari. Per altra banda, i més enllà de les més locals, existeixen diverses associacions de productors que a nivell sectorial poden ser útils en el cas de tenir una visió estratègica per un sector agrari concret i la cerca de terres idònies.

Administració pública: les administracions públiques en si mateixes també poden ser una font de cerca de terres o finques productives i potencialment productives, ja sigui com a propietària de finques, o bé com a coneixedora de la realitat territorial. A nivell més general, l'administració pública és propietària de diverses finques i terres en tot el territori català que poden ser susceptibles d'engegar-hi un espai test agrari. En aquests casos, sovint la burocràcia associada al procés de cessió de finques públiques és complex i lent i, en algunes situacions, requereix d'elevades inversions que caldrà assumir per part de l'espai test agrari. Tot i això, pot ser una font per trobar terres a llarg termini amb una visió d'espai test agrari permanent. En el cas de les administracions públiques locals, l'avantatge és doble ja que poden tenir en propietat finques del mateix municipi que fàcilment es poden proposar en cessió o lloguer per a l'espai test agrari i alhora implicar-hi la pròpia administració pública com agent clau del dispositiu. Per altra banda, l'administració pública local també pot tenir, per la seva proximitat, la capacitat de detectar finques o terres en desús o en procés de jubilació que hi permetin la creació d'un espai test agrari.

Bancs de terres: com a banc de terres entenem la creació de diversos projectes que donen suport a l'accés a la terra a nivell local, així com la llei d'espais agraris que regula en el seu capítol VII els Instruments per a la recuperació i preservació de la capacitat productiva dels espais agraris la creació d'un registre de terres de "parcel·les en desús". En el primer cas, els bancs de terres s'estructuren i coordinen a través d'una plataforma web <http://bancdeterres.cat/> i poden ser de gran utilitat a l'hora de buscar finques privades i públiques amb certes garanties. Per altra banda, és molt recomanable que, en el cas que existeixi un banc de terres en el territori, aquest s'incorpori al grup motor per a la creació d'un espai test agrari per tal de poder oferir altres serveis addicionals com ara el suport a l'accés a la terra en finalitzar el test d'activitat, la cerca de noves finques en el cas dels espais test efímers, o bé la captació de possibles emprenedors per a l'espai test agrari.

Un cop seleccionada la finca o finques on es durà a terme l'espai test agrari, cal vetllar i tenir en compte les relacions que tindrà el dispositiu amb la propietat. Aquesta relació anirà lligada a la possible necessitat d'inversió inicial, les condicions de la finca o l'interès del propietari en l'execució d'un projecte d'interès públic en la seva finca. Així doncs, la relació amb la propietat pot ser des d'un lloguer agrari fins a una cessió o la possible col·laboració amb la propietat que de forma activa participi en l'espai test agrari.

Principals factors a tenir en compte a l'hora d'establir les relacions amb la propietat

Titularitat de la propietat

Ànim de lucre de la propietat

Implicació de la propietat en l'espai test agrari

Confiança entre les parts

Objectius a llarg termini

Seguretat jurídica

En base a aquests factors es poden proposar diverses figures jurídiques:

Cessió d'ús per temps determinat (precari): també es diu precari, normalment és gratuïta i sempre és revocable, recomanable sobretot en finques de titularitat pública. Amb la cessió d'ús, la propietat no adquireix compromisos a llarg termini, però si que es desprèn de totes les facultats d'ús mentre dura la cessió. La normativa permet l'ús privatiu del patrimoni local i també la cessió a entitats amb fins socials. Al tractar-se d'un aprofitament agrícola i amb una finalitat de caràcter social i experimental, es pot vehicular a través d'un procediment de cessió en precari. Els inconvenients d'aquesta fórmula és la seva poca seguretat jurídica i els terminis queden pactats entre les parts i no per la legislació.

Arrendament agrícola: s'entén per contractes de conreu els contractes d'arrendament rústic, parceria i, en general, tots els contractes, qualsevol que sigui la seva denominació, pels quals es cedeix onerosament l'aprofitament agrícola, ramader o forestal d'una finca rústica. Els arrendaments tindran una durada mínima de set anys. Les parts poden establir una durada superior (segons Codi Civil de Catalunya).

Dret real d'aprofitament parcial: els drets reals són facultats d'una persona sobre la finca que és propietat d'una altra, de manera totalment independent dels drets que puguin tenir altres persones. La principal característica dels drets reals és que no vinculen únicament l'entitat amb la persona que signa l'acord sinó directament amb la finca, i per tant amb qualsevol propietari futur. En concret, el dret real d'aprofitament parcial és la tipologia de dret real que avui dia procedeix més per constituir drets reals amb objectiu de conservació. Tant l'entitat com la propietat tenen la garantia que l'objectiu del dret real continuarà amb independència de la situació jurídica de la finca al llarg del temps. La durada dels drets reals d'aprofitament parcial és lliure, tot i que quan les parts no estableixin el contrari és de 30 anys. No podrà superar en cap cas els 99 anys. La propietat pot redimir (recuperar) el dret si així ho desitja, passats els primers 20 anys de durada, abonant a l'entitat una quantitat econòmica prèviament pactada. Les parts poden pactar, si ho consideren convenient, que el dret no sigui redimible, però el termini màxim d'aquest pacte és per a 60 anys. Els drets reals han d'estar inscrits en el Registre de la Propietat si volem que tot aquell que hagi d'adquirir una finca o constituir un dret posterior en pugui saber l'existència i per tant tingui l'obligació de respectar-los. En cas que no estiguin inscrits, no es podrà exigir el compliment als propietaris, usufructuaris o altres beneficiaris futurs de la finca.

Usdefruit: és el dret real que permet al seu titular (usufructuari) la possessió i gaudi d'un bé d'un altre (propietari) amb l'obligació de mantenir els elements substancials que configuren aquest bé respectant la seva destinació econòmica. L'usdefruit es pot constituir per contracte entre parts o per disposició hereditària, encara que també pot tenir origen legal (per exemple, en la successió intestada, quan hi ha altres hereus que precedeixen el cònjuge vidu, aquest adquireix l'usdefruit sobre els béns del causant). Si no s'especifica el contrari en el títol constitutiu, l'usdefruit a favor de la persona jurídica es presumeix constituït per un termini de 30 anys. L'usdefruit pot ser indicat per als espais test agraris per tal que:

- El propietari es reservi la propietat i constitueixi a favor d'un tercer (l'entitat que gestiona l'espai test agrari) un dret d'usdefruit: en aquest cas, l'entitat adquireix la gestió de la finca de forma molt similar a l'arrendament, però amb l'avantatge que es tractarà d'un termini molt més llarg i que continuarà sent vàlid, encara que canviï el propietari de la finca.
- El propietari es reservi l'usdefruit i transmeti la nova propietat a l'entitat. És una opció interessant quan el propietari vulgui continuar gaudint de la finca i gestionant directament, però estigui interessat en cedir-la a llarg termini a una entitat.

Contracte de custòdia del territori: en el contracte de custòdia del territori, de caràcter temporal i que té per objecte béns immobles, el cedent permet total o parcialment l'ús o la gestió a canvi que el cessionari, que ha de ser una entitat que tingui entre els seus fins la custòdia del territori, compleixi activitats d'assessorament, de divulgació, de planificació o de gestió i millora, per tal de conservar la biodiversitat, el patrimoni natural i cultural i el paisatge o de fer una gestió sostenible dels recursos naturals. El dret constituït a favor del cessionari en el contracte de custòdia del territori pot ser de naturalesa obligacional o real, si compleix, en aquest cas, els requisits que estableix la llei. El règim jurídic del contracte de custòdia del territori, pel que fa a la determinació de les obligacions de les parts i el seu incompliment, la durada o les garanties, és el que determinen lliurement les parts contractuals.

Caracterització i avaluació de la finca

La selecció de la finca adequada per a dur a terme un espai test agrari requereix, tal i com s'ha esmentat, d'una diagnosi que permeti analitzar i avaluar la idoneïtat de la finca per a dur a terme l'activitat productiva acordada. En aquest sentit, cal vetllar per a què les condicions de la finca siguin mínimament favorables i que els projectes emprenedors que allotgin tinguin unes bones condicions agronòmiques. Així doncs, es proposa l'elaboració d'una diagnosi de finca amb la finalitat de definir el dimensionament i l'activitat productiva de la finca de la qual caldrà valorar diferents paràmetres.

Per exemple, quan parlem d'espais test agraris d'horta és recomanable avaluar com a mínim els següents conceptes:

- Anàlisi preliminar: insolació, pendent, morfologia, textura i profunditat del sòl, accessibilitat, disponibilitat d'aigua, normativa urbanística.
- Anàlisi d'inversions: disseny de la finca (sistema de reg, moviments de terres, incorporació de matèria orgànica, maquinària, hivernacle, magatzem, altres), dimensions (UTA per finca, valoració del model productiu i comercial).

Pel què fa les finques destinades a l'activitat agroramadera, la proposta d'avaluació de la finca hauria de contenir els següents conceptes:

- Anàlisi preliminar: usos del sòl i valoració de la seva aptitud pel pastoralisme, determinació de la dimensió i tipus de ramat adequat per la finca, normativa urbanística.
- Definició del model productiu: aspectes principals, possibles millores, reproducció, requeriments del bestiar.
- Guia de proposta de maneig: alimentació del ramat i racionament segons el tipus de bestiar i finca, Costos totals per alimentació i ingressos per venda de producte.
- Anàlisi d'inversions: millores a implementar a la finca (millora infraestructures, treballs forestals), línies d'ajuts.

La valoració d'aquestes diagnosis de finca donaran una visió inicial de la possibilitat de dur a terme o no, un test d'activitat en aquella finca. Cal assegurar que la finca ofereix prou recursos a l'emprenedor per a dur a terme el seu projecte empresarial amb certes garanties materials i agronòmiques i sense una inversió elevada per part seva. Així mateix, caldrà valorar també les inversions a efectuar per tal que aquesta finca esdevingui adequada i vetllar per tal d'assegurar les mínimes condicions indispensables a l'inici del test d'activitat de l'emprenedor.

Suport legal

El suport legal és la funció que defineix com es poden cobrir les responsabilitats socials, laborals i fiscals de l'emprenedor al seu pas per l'espai test agrari i com a generador d'una certa activitat econòmica. Aquest suport legal també ha de vetllar per la relació contractual entre l'espai test agrari, el titular de l'explotació i l'emprenedor per tal que les relacions entre ells esdevinguin justes, equitatives i ponderades segons les possibilitats de cadascú.

Aquesta és una funció clau que cal vetllar i treballar de forma acurada per tal que cap dels actors en pugui sortir perjudicat i que alhora permeti el desenvolupament del test d'activitat de l'emprenedor en unes condicions dignes i sense comprometre el seu possible accés a l'ajut de primera instal·lació de joves al sector agrari.

A França, on els espais test agraris estan àmpliament desenvolupats, aquesta relació es basa en el contracte CAPE. Es tracta d'un contracte específicament dissenyat per a l'acompanyament a la creació de noves empreses i, a més dels beneficis socials que comporta, també s'hi associa un suport i acompanyament empresarial que permet a l'emprenedor establir i crear la seva empresa amb les màximes garanties d'èxit. Malauradament, actualment ni a Catalunya ni a l'Estat Espanyol, no existeix una relació laboral com la francesa que s'adeqüi a les necessitats de l'espai test agrari. Cal destacar també que es tracta d'una relació particular per diversos motius:

- Cal complir la legalitat i normativa establerta en cada un dels àmbits en el qual treballi l'espai test agrari (normativa explotacions agràries, venda directa, transformació del producte...).
- Cal garantir els drets laborals de la persona emprenedora.
- Cal garantir que la persona emprenedora tingui l'autonomia suficient per a prendre les seves pròpies decisions així com el dret a l'error.
- Cal assegurar una relació laboral amb la persona emprenedora justa i proporcionada a la situació.
- Cal assegurar que la persona emprenedora pugui accedir als ajuts agraris als quals pot optar en el moment que finalitzi el seu test d'activitat si es vol incorporar definitivament al sector.

Així doncs, cal optar per alguna de les possibilitats legals vigents en funció de l'estructuració de l'espai test agrari, la disponibilitat pressupostària i la situació laboral de la persona emprenedora en el moment d'iniciar el test d'activitat.

El principal condicionant inicial de la persona emprenedora pot ser la necessitat d'oferir una cobertura legal per part de l'espai test agrari, en què pugui testejar el seu projecte sense posar en risc la possible sol·licitud de l'ajut de primera instal·lació a través de la DUN. En aquest sentit, les persones que opten a aquest ajut, han de tenir uns requisits que han de complir en el moment de la sol·licitud. Es pot consultar la informació actualitzada sobre els requisits per sol·licitar l'ajut al següent enllaç: <http://agricultura.gencat.cat/ca/ambits/desenvolupament-rural/contracte-global-explotacio/ajuts-competitivitat/primera-installacio-joves-agricultors/>.

Els requisits que a data d'avui es demanen per a la sol·licitud d'ajut a la primera instal·lació de joves agricultors i agricultores són els que es mostren al quadre adjunt. Aquests requisits es poden veure modificats total o parcialment per la modificació de l'ordre d'ajuts Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació (DARP) de la Generalitat de Catalunya.

Tenir entre els divuit anys complerts i quaranta anys inclosos en la data de sol·licitud d'aquest ajut.

Accedir per primer cop a la titularitat d'una explotació agrària, la qual cosa implica que no es pot haver donat d'alta a la Tresoreria de la Seguretat Social i/o Agència Tributària com a autònom agrari abans de la sol·licitud en el Sistema Especial per a Treballadors per Compte Aliena Agraris. Un sol·licitant es considera ja instal·lat, i per tant no pot complir amb aquest requisit de beneficiari, quan abans de la sol·licitud d'ajut a la instal·lació com a persona física, ha completat l'alta a la Tresoreria de la Seguretat Social i/o Agència Tributària. Tanmateix, sí que es considera com a primera instal·lació la realitzada per una persona jove amb alta a la Tresoreria de la Seguretat Social i Agència Tributària abans de la data de sol·licitud i que és titular d'una explotació amb una Renda Unitària de Treball (RUT) que no supera el 20% de la renda de referència (RR), i passa a ser titular d'una explotació agrària prioritària (EAP). Per garantir aquesta darrera condició, el sol·licitant no ha d'haver presentat la DUN anteriorment o, en cas d'haver-ho fet, que aquesta tingués una RUT igual o inferior al 20% de la RR, calculada amb alguna de les rendes netes publicades a l'annex 4 de l'Ordre que regula la DUN; i no ha d'haver obtingut en les seves declaracions fiscals uns ingressos agraris superiors al 20% de la RR.

Així doncs, cal garantir que les condicions per a sol·licitar l'ajut d'incorporació de joves es compleixin per a tots els emprenedors que passin per l'espai test agrari, si s'escau, de manera que cal buscar quina tipologia de suport legal es pot adaptar a l'emprenedor i a l'espai test agrari.

En funció de la tipologia i estructuració de l'espai test agrari, es poden tenir diverses possibilitats de suport legal als emprenedors:

Voluntariat: a partir d'un pla de voluntariat, de l'entitat que assumeix la cobertura legal, l'emprenedor es pot comprometre a treballar a l'explotació agrària durant cert temps. D'aquesta manera l'emprenedor podrà tenir una cobertura social mínima mentre fa tasques pròpies de l'explotació agrària. En aquest cas, però només és aplicable mentre l'emprenedor no obté beneficis pel treball que fa en base la venda del producte. Cal tenir en compte també, que el voluntariat està regulat per la Llei 25/2015 del voluntariat i de foment de l'associacionisme segons la qual les entitats que poden tenir voluntariat són "associacions, fundacions i cooperatives d'iniciativa social" a través d'un programa de voluntariat consensuat per l'òrgan de govern de l'entitat. En un altre nivell, el voluntariat en una explotació agrària també es pot vehicular a través de World Wide Opportunities on Organic Farms. "WWOOF ESPANYA™" forma part d'un moviment mundial que connecta a voluntaris i voluntàries amb granges i productors ecològics, promocionant experiències culturals i educatives basades en la confiança i en un intercanvi no monetari ajudant a crear una comunitat sostenible global." <https://wwoor.es/es>. Així doncs, la situació de voluntariat en els estadis inicials de l'espai test agrari pot ser una opció en certes situacions però no és una opció generalitzable a tots els dispositius.

Beca: està directament lligada a un centre de formació que pot oferir una compensació econòmica per a l'execució d'algunes tasques sense que comporti cap relació laboral entre els promotors de la beca i els sol·licitants. La beca sovint s'associa com a una part de la fase d'aprenentatge i formació i cal valorar la idoneïtat d'aquesta fórmula a l'hora de posar-la en pràctica. Cada beca ve regulada per les seves pròpies bases, així que en el cas que s'opti per aquesta cobertura legal, caldrà establir unes bases que la regulin.

Conveni en pràctiques: en el cas que l'emprenedor i l'espai test agrari estiguin lligats a un centre de formació, hi ha la possibilitat que l'emprenedor comenci el seu projecte en situació de conveni en pràctiques. En aquest sentit, també tindria cobertura legal i social mínima per poder estar a l'explotació agrària les hores estipulades. Tot i això, cal tenir en compte que, en alguns casos, les pràctiques ofertades pels centres de formació han de ser remunerades i que, per altra banda, aquesta possibilitat només és aplicable mentre l'emprenedor no obté beneficis pel treball que fa en base a la venda del producte. Per altra

banda, aquesta tipologia de pràctiques està sovint associada a pràctiques curriculars d'estudis reglats de formació professional de grau mig i grau superior o bé pràctiques per estudiants universitaris. L'adopció d'aquesta cobertura legal doncs, serà temporal i molt lligada a la situació particular de la persona emprenedora.

Pràctiques no laborals en empreses: són pràctiques que poden oferir les empreses i autònoms inscrits com a empresaris, per a persones en situació d'atur, amb una edat entre 18 i 25 anys en la data d'inici de les pràctiques o bé 29 anys en el cas de persones joves inscrites en el Fitxer Nacional del Sistema de Garantia Juvenil, amb una determinada qualificació però amb menys de 3 mesos d'experiència laboral associada a aquesta qualificació. Per oferir aquesta tipologia de pràctiques cal signar un conveni de col·laboració amb el Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC). Aquests tipus de pràctiques són remunerades i tenen una durada d'entre 3 i 9 mesos.

Contracte laboral: dins del règim general de treballadors, hi ha multitud de contractes laborals que es podrien aplicar en un espai test agrari. Tot i això, cal tenir en compte que el contracte laboral requereix d'un sou mínim interprofessional des del primer moment o el que estipuli la tipologia de contracte (pot ser inferior en casos de contractes de pràctiques, etc.), de manera que l'espai test agrari ha de garantir aquest sou tant si hi ha beneficis de l'explotació agrària com si no; per altra banda, també caldrà garantir, malgrat optar per un contracte laboral, que l'emprenedor haurà de tenir llibertat de moviments i decisions en aquest espai test agrari.

Els principals tipus de contractes que a priori s'han detectat com a possible suport legal d'un espai test agrari són els següents:

- Contracte de pràctiques: aquest tipus de contracte es demana per a l'obtenció per part del treballador de pràctica professional adequada al nivell d'estudis cursat. Requereix un mínim de formació reglada relacionada amb el lloc de treball.
- Contracte de formació i aprenentatge en programes de formació i treball: en aquest cas el contracte té per objectiu la qualificació professional de persones treballadores en un règim d'alternança d'activitat laboral retribuït en una empresa, amb activitat formativa que es rep en el marc del sistema de formació. Les persones treballadores han de cursar formació oficial en un centre reconegut
- Contracte de relleu: contracte de durada determinada per a substituir el treballador de l'empresa que accedeix a la jubilació parcial. S'ha de dur a terme simultàniament amb el contracte a temps parcial que es pacti amb el futur jubilat.

Alta d'autònom: en aquest cas, l'emprenedor es dona d'alta en el règim especial de treballadors autònoms en l'epígraf de serveis agrícoles i ramaders (911). Aquesta fórmula permetria sol·licitar posteriorment la subvenció de primera instal·lació. Per tal de poder utilitzar aquesta opció cal tenir en compte una sèrie de requisits determinats.

Així doncs, un emprenedor donat d'alta com a autònom per al projecte d'espai test agrari haurà de realitzar l'activitat econòmica o professional:

- De forma habitual.
- De forma personal.
- De forma directa.
- Per compte propi i fora de l'àmbit de direcció i organització d'una altra persona a títol lucratiu.

El règim de treballador autònom sembla una alternativa factible en la mesura que:

- La remuneració no és fixa; varia en funció de l'eventual èxit del treball realitzat per l'emprenedor, corrent ell (tot i l'eventual suport) el risc i ventura de la seva activitat econòmica/professional.
- No hi ha una relació de dependència amb les entitats vinculades al projecte: no hi ha uns horaris ni unes vacances establertes. És la persona emprenedora a qui li haurà de correspondre aquest marge de decisió.

Finalment, remarcar que l'opció d'utilitzar la figura del TRADE (treballador autònom depenent) no és recomanable, ja que no és possible complir el requisit de "disposar d'infraestructura productiva i material propi, necessari per l'exercici de l'activitat" sense incórrer en frau de llei. Aquesta opció només podria ser viable en el cas d'un espai test efímer en el qual, la persona emprenedora aporta a l'espai test agrari la pròpia finca, eines i maquinària.

Un cop garantit aquest supòsit, els emprenedors amb una prestació contributiva per desocupació, vigent en el moment d'entrar a l'espai test agrari, poden optar per compaginar l'atur i el règim d'autònoms de dues maneres diferents:

- Capitalització de l'atur: la capitalització o pagament únic de la prestació contributiva d'atur és una mesura per fomentar i facilitar iniciatives d'emprenedoria i d'ocupació autònoma, a través de l'abonament anticipat de la prestació d'atur corresponent i pendent de cobrar. Els objectius de la capitalització de l'atur són:
 - Facilitar i impulsar la creació de negocis com a treballador/a autònom/a.
 - Realitzar una aportació al capital social d'una entitat mercantil de la qual es tingui el control efectiu (de nova creació o constituïda en els darrers 12 mesos).
 - Facilitar la incorporació com a soci/sòcia en una cooperativa o en una societat laboral (de nova creació o ja existent).

Hi ha tres modalitats de percepció d'aquesta prestació:

- Total: es rep per avançat el 100% de la prestació pendent per a finançar les despeses de posada en marxa d'un negoci o d'incorporació en una cooperativa o societat laboral o mercantil.
- Parcial: es rep un percentatge de la prestació pendent, i la resta es destina a l'abonament mensual de les quotes de la Seguretat Social que corresponguin.
- Només quotes: es destina l'import de la prestació pendent de rebre, únicament, a abonar les quotes a la Seguretat Social que corresponguin fins a percebre la totalitat de la prestació.

Les fórmules de pagament depenen del tipus d'activitat, i són diferents per als treballadors autònoms o socis d'una entitat mercantil i per als socis treballadors o de treball de caràcter estable en una cooperativa o societat laboral.

- Compatibilització de l'atur amb l'inici d'una activitat per compte pròpia: aquesta mesura permet seguir cobrant la prestació contributiva per desocupació durant un període màxim de 9 mesos i alhora, donar-se d'alta al Règim especial de treballadors autònoms.

En resum, cal revisar de forma exhaustiva la situació en la qual es troba l'espai test agrari per tal de trobar la millor solució per a donar la cobertura legal necessària. Per altra banda, cal remarcar que pot ser que sorgeixin altres propostes de cobertura legal o que les descrites en aquest document variïn al llarg del temps. Tot i això, aquesta guia constata que existeixen diverses fórmules de relació laboral a valorar per part del grup motor en funció de les particularitats de cada espai test agrari.

Suport integral

La funció de suport integral permet treballar la capacitat dels emprenedors al seu pas per un espai test agrari. Està concebut com un acompanyament global en el que s'inclou una formació especialitzada al llarg de tot el procés, així com un acompanyament agronòmic, empresarial i personal, i un assessorament específic, si es requereix.

A Catalunya, la formació agrària tant formal (cicles formatius de grau mig i grau superior, graus universitaris) com la no formal (cursos monogràfics, seminaris, jornades, etc.) estan liderats per les escoles agràries del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació (DARP) de la Generalitat de Catalunya (en la vessant de cicles formatius i educació no formal) i per les universitats que ofereixen graus superiors en l'àmbit agrari. També existeixen instituts públics i privats que ofereixen formació acadèmica reglada en matèria agrària, forestal i agroecològica i entitats públiques i privades que ofereixen cursos monogràfics, seminaris, jornades o altra tipologia de formació no reglada.

La formació i acompanyament que es fa des de les escoles agràries catalanes ha estat el punt de partida per idear el suport integral dels espais test agraris. Així doncs, el suport integral que es proposa té per finalitat que els emprenedors adquireixin unes competències tant tècniques com personals, que els ajudin a afrontar el dia a dia del seu projecte agrari.

Per una banda s'han definit quines poden ser les competències principals que cal que un emprenedor assolixi a llarg del seu test d'activitat. Per tal de desenvolupar el suport integral, caldrà tenir en compte aquestes competències a assolir en relació al saber (competències tècniques), saber fer (competències metodològiques), saber ser (competències personals), saber estar (competències participatives) a nivell orientatiu es van definir diverses competències que caldrà acabar de definir i concretar a l'hora de la creació d'un espai test agrari.

Competències dels emprenedors

SABER

Patologies del bestiar
 Reproducció
 Alimentació
 Comportament animal (etologia)
 Gestió de pastures
 Gestió d'empresa (comptabilitat, venda, fiscalitat, relacions laborals, etc.)
 Instal·lacions
 Transformació
 Gestió econòmica i ajuts (tramitació, procediments, etc.)
 Gestió tècnica

SABER FER

Maneig del ramat
 Sanitat del ramat i maneig preventiu
 Alimentació i nutrició
 Etologia i etnologia
 Reproducció
 Maneig de pastures
 Maneig de cultius extensius
 Fertilització
 Instal·lacions
 Operacions de munyida

SABER SER

Viure a la natura
 Saber ser pastor
 Alta motivació
 Disponibilitat
 Consciència ambiental (serveis ecosistèmics)
 Autoestima
 Autonomia
 Gestió dels problemes

SABER ESTAR

Relació amb el sector
 Relació amb el territori
 Compartir
 Participació
 Coneixement de l'entorn
 Relació amb institucions
 Saber-se vendre (producte i professió)

El suport integral es materialitza en diferents àmbits durant el test d'activitat: formació i capacitació, assessorament especialitzat, i tutoria personalitzada i mentoria professional.

A nivell formatiu, l'emprenedor ha d'arribar amb una formació adequada que li permeti elaborar un mínim pla d'empresa viable i realista. Tot i això, probablement es detectaran necessitats de formació més o menys especialitzada al llarg del seu test d'activitat i formació específica i valorable a l'hora de fer la incorporació de joves al sector agrari. És per això, que caldrà preveure l'elaboració d'un pla personalitzat de formació per a cada un dels emprenedors que desenvolupin el seu test d'activitat en l'espai test agrari. També caldrà tenir en compte no tan sols la formació agronòmica sinó que també cal vetllar per proporcionar als emprenedors la formació empresarial adequada que permeti fer un seguiment del pla d'empresa i la seva adaptació, si s'escau. Així doncs, és important que l'espai test agrari incorpori en el seu equip entitats que ofereixen qualsevol tipus de formació agrària.

En l'àmbit de l'assessorament es recomana que es pugui disposar d'assessors amb elevat coneixement especialitzat en les diverses matèries que puguin requerir els emprenedors al llarg del seu test d'activitat. Les condicions d'accés i ús dels assessors vindrà definida pel propi espai test agrari en funció de la seva disponibilitat pressupostària, prioritats i estructuració de l'assessorament agrari en el territori.

En referència a l'acompanyament, s'ha diferenciat l'acompanyament tècnic de l'acompanyament personal. En l'acompanyament tècnic cal preveure la figura d'un mentor de l'emprenedor que tingui un perfil professional agrari com ara pagesos de la zona. En aquest sentit cal comptar amb persones amb experiència i coneixement del territori i del sector productiu on s'emmarqui l'espai test agrari, ganes d'acompanyar a noves incorporacions al sector agrari i eines comunicatives per a dur-ho a terme. Pel què fa a l'acompanyament personal, l'emprenedor haurà de disposar d'una persona de referència dins de l'espai test agrari que li permeti tenir un suport personal i un seguiment periòdic. Aquesta persona de referència té per objectiu principal ajudar a autoavaluar el grau d'assoliment del pla d'empresa, oferir-li suport en les competències personals i dirigir i coordinar el pla de formació de l'emprenedor i els possibles assessoraments que se'n deriven. Per altra banda, també haurà de resoldre les qüestions logístiques que puguin sorgir així com mantenir certa coordinació i contacte amb el mentor. Així doncs, els actors clau que desenvolupin l'acompanyament han de poder abastar una branca de coneixement àmplia i diversa en temes agraris, ambientals, legals i administratius ja sigui de forma directa o amb un suport proper i àgil. En aquest sentit es pot combinar l'acompanyament amb diferents actors participants i així ampliar els àmbits de coneixement i poder oferir en conjunt un ventall ampli.

Finalment, en el marc del suport integral s'hi poden incloure **serveis addicionals** a l'espai test agrari que malgrat no ser indispensables per a dur a terme el dispositiu, són molt recomanables de desenvolupar. Es tracta de serveis que es poden activar en les darreres fases del test d'activitat com ara el suport a l'accés a la terra, la cerca d'habitatge, la facilitació de canals de comercialització, la relació amb altres agents clau del territori, etc. Cada un d'aquests serveis addicionals donaran valor afegit al dispositiu i reforçaran també les possibilitats d'incorporació final al sector agrari i al territori.

La funció de suport integral inclou el procés d'acompanyament a la persona emprenedora des d'un punt de vista tècnic, empresarial i personal, formació especialitzada i assessorament

Pla formatiu genèric dels espais tests agraris

1r ANY

FORMACIÓ GENÈRICA

Gestió empresarial
Transformació del producte
Manteniment d'eines i equipaments

FORMACIÓ HORTA

Sòls
Infraestructures

FORMACIÓ RAMADERIA

Sanitat del ramat i maneig preventiu
Alimentació i nutrició
Etologia i etnologia
Reproducció
Maneig de pastures
Maneig de cultius extensius
Fertilització
Instal·lacions
Operacions de munyida

2n ANY

FORMACIÓ GENÈRICA

Adaptació del pla d'empresa
Comercialització
Gestió econòmica i financera
Gestió d'empresa (tipologies i relacions laborals)
Tramitació empresarial i DARP
Comunicació
Manteniment d'eines i equipaments

FORMACIÓ HORTA I RAMADERIA

Jornades i novetats sectorials
Fitosanitaris (formació preceptiva)

3r ANY

FORMACIÓ GENÈRICA

Gestió d'empresa (tipologies i relacions laborals)
Manteniment d'eines i equipaments

FORMACIÓ HORTA I RAMADERIA

Jornades i novetats sectorials
Fitosanitaris (formació preceptiva)

ASSESSORAMENT

DEFINICIÓ I FUNCIONS

Professional que actua de forma puntual en els ET per resoldre problemes i dubtes

TEMPORITZACIÓ

No hi ha una borsa d'hores definides pels assessoraments ja que es parteix de la base que només se'ls avisarà per qüestions que siguin més tècniques
El procediment de contacte es realitzarà a través del mentor de l'emprenedor o del responsable de l'ET

CONSIDERACIONS

Possibilitats d'assessoria per part del DARP (EA o dinamització de joves)

ACOMPANYAMENT

DEFINICIÓ I FUNCIONS

Mentor: ramader del sector. Aporta experiència, suport emocional, xarxa professional, vincle amb el sector, orientació tècnica, coneixement del sector
Responsable de l'ET: tècnic no ramader. Seguiment i compliment dels objectius del projecte, autoavaluació, introducció i personalització de l'itinerari formatiu. Gestió de conflictes i mediació i gestió del manteniment i funcionament de l'explotació

TEMPORITZACIÓ

Possibilitat que l'emprenedor comenci en la granja d'acollida del tutor per agafar certa experiència
1r any acompanyament setmanal per part de les dues figures
2n i 3r any freqüència de 15 dies ja sigui trucada o visita, i a demanda de l'emprenedor

CONSIDERACIONS

El mentor acompanya. No decideix per l'emprenedor
Cal que garanteixin el dret a l'error
Únic responsable per a tots els ET?

Governança

Es defineix la governança d'un espai test com la coordinació, administració i articulació de les diverses funcions o tasques de l'espai test agrari, que assegurin la dinamització i comunicació entre totes les persones i entitats participants en el dispositiu. La governança s'estableix mitjançant els estatuts de l'entitat gestora, si és el cas, o mitjançant acords, convenis, pautes, pactes i / o consensos entre els actors implicats.

Per tal de definir la governança cal tenir clar quin tipus de relacions s'establiran entres les diverses entitats i agents del dispositiu per tal de poder prendre decisions i dur-les a terme. En aquest sentit, cal definir una governança sòlida i flexible que es pugui modelar a mida que el projecte pren forma i evoluciona.

Cal tenir en compte, també, que la representació d'aquestes entitats es porta a terme per persones amb les seves creences i vulnerabilitats. Atendre les necessitats de cada una de les entitats que en formen part, farà que la governança sigui més sòlida.

Per tal que la governança d'un espai test agrari funcioni, cal que estigui al servei de les persones i dels principals objectius del dispositiu. En aquest sentit, es garanteix que la governança és al servei de l'espai test agrari si hi ha:

- Transparència: una manera de tenir cura de les entitats i persones que en formen part és promoure la transparència. Cal doncs, garantir mecanismes de contrast i comunicació entre totes les entitats.
- Autonomia: les tasques encomanades a cada una de les entitats definirà el funcionament quotidià de l'espai test agrari i, per aquest motiu, ha de quedar explicitada l'autonomia i les relacions entre elles. Així doncs, és recomanable donar l'autonomia necessària a les entitats per ser eficients. Han de tenir poder per decidir sobre la seva pròpia tasca, amb informació suficient per prendre aquestes decisions i amb confiança des del lideratge.
- Confiança: cal establir mecanismes per tal de generar la confiança sobre la qual es construeixi aquest dispositiu. Exercir la transparència i la comunicació és un mecanisme eficient, però també pot ser interessant explorar accions més informals que permetin generar relacions internes entre les entitats més fluïdes.

La governança no és una cosa estàtica. Cal poder contrastar el funcionament de l'espai test agrari, i poder reflexionar sobre l'evolució del projecte des d'una mentalitat oberta per tal de modificar les accions que ja no siguin operatives cap a noves formes d'operar.

Tal i com s'indica en la pròpia definició, la governança també es definirà en funció del tipus de lligam que s'estableixi entre els actors de l'espai test agrari. En aquest sentit, es pot optar per a crear, a grans trets, una entitat gestora amb personalitat jurídica pròpia o bé regular la governança de l'espai test agrari mitjançant acords o convenis que estructurin i marquin les pautes de la governança de l'espai test agrari.

La creació d'una **entitat gestora** amb personalitat jurídica pròpia comporta alguns avantatges com que ja s'estableix una governança predefinida segons la tipologia d'entitat. També pot facilitar la cerca i demanda de suport econòmic a través de diverses subvencions a les quals es pugui optar. Tot i això, cal tenir en compte que pot ser que alguns actors clau no puguin crear o participar d'aquesta nova entitat. A més, pot suposar afegir una nova estructura al territori que dificulti les relacions fluïdes entre els actors. Si el grup motor proposa la creació d'una entitat gestora, caldrà que valori quina forma jurídica s'ajusta a les necessitats tant de funcionament com de governança i que es valorin els pros i contres d'aquesta acció.

La redacció d'un **conveni o acord de col·laboració** i participació en un espai test agrari es pot dur a terme quan les tasques de la governança es poden assumir de forma directa per part dels actors clau de l'espai test agrari. En aquest sentit, el disseny de la governança pot ser més complex perquè totes les tasques han de quedar adjudicades a alguna entitat participant al dispositiu. Per contra, però, pot agilitzar la constitució i posada en marxa de l'espai test agrari, ja que la signatura d'un conveni o acord entre els actors facilita que totes les entitats la puguin assumir. Aquest conveni haurà de recollir de forma concisa i explícita les tasques i rols de cada actor clau, el funcionament de la coordinació de la cerca i la selecció d'emprenedors de les relacions jurídiques i legals entre entitats i de les aportacions econòmiques o en espècies previstes per cada una de les entitats. Si el grup motor proposa la redacció d'un acord o conveni de col·laboració, també caldrà que es valorin els pros i contres d'aquesta acció.

Tasques i rols de les entitats

La complexitat de l'estructuració d'un espai test agrari, requereix organitzar la governança en rols i tasques per tal de poder acordar i acotar les responsabilitats de cada una de les entitats participants a l'espai test agrari. L'equip motor de l'espai test agrari en creació caldrà que consensui, a través de la governança, les tasques i rols que cal desenvolupar per part de cada entitat, per a poder recollir, posteriorment, un document de treball que permeti visualitzar el funcionament intern de l'espai test agrari.

Tasques associades a les funcions a desenvolupar en un espai test agrari:

Les tasques associades al suport físic corresponen a tasques lligades a la logística i gestió. Aquestes tasques poden ser més puntuals o bé requerir un seguiment periòdic de la finca, de manera que en alguna s'hi poden incloure entitats col·laborades pel seu caràcter puntual.

- **Inversions inicials**: en el casos que la finca no estigui en producció en el moment d'iniciar un espai test agrari, requerirà, molt probablement una inversió inicial per a posar a punt la finca per l'inici de l'activitat. Aquesta inversió, que caldrà consensuar amb el titular (o futur titular) de l'explotació, és important que permeti l'entrada de l'emprenedor en les millors condicions per tal que pugui iniciar la seva activitat empresarial el més aviat possible. En el cas d'explotacions en funcionament en format efímer i que requereixin una millora dels equipaments caldrà valorar com es fa aquesta inversió i el retorn que tindrà l'espai test agrari en el cas que aquesta la faci el mateix dispositiu.
- **Manteniment de les finques**: al llarg del test d'activitat caldrà vetllar per l'explotació agrària en matèria d'equipaments, maquinària etc. En el cas d'avaries, tasques de manteniment, millores, etc. caldrà que una entitat es pugui ocupar de gestionar l'execució de les accions necessàries per al manteniment del bon estat de l'explotació. En aquest sentit, caldrà fixar de forma explícita en els drets i deures de l'emprenedor quines tasques corresponen a l'espai test agrari i quines al mateix emprenedor. El desenvolupament d'aquestes dependrà molt de la implicació que pugui tenir l'emprenedor així com la capacitat econòmica de l'espai test agrari.
- **Anàlisi i avaluació de l'evolució de la finca**: es recomana que almenys un cop l'any una entitat especialitzada faci una anàlisi i valoració de la situació global de la finca per tal de veure'n la seva evolució. Aquesta anàlisi serà molt útil per l'espai test agrari per tal de veure l'ús que se'n fa i les necessitats que se'n puguin derivar. Però també tindrà un alt valor per a l'anàlisi que en pugui fer l'emprenedor, amb la finalitat de millorar el seu maneig i treballar des d'una visió de millora de la finca amb l'activitat agrària que s'hi desenvolupi.

Les tasques associades al suport legal són les tasques que contenen una càrrega de responsabilitat més alta. Aquestes fan referència sobretot a oferir la legalitat necessària per tal que l'emprenedor pugui desenvolupar el seu projecte agrari en condicions. Aquesta cobertura legal, com ja s'ha comentat, actualment no té una resolució única i caldrà acordar el mecanisme de cobertura legal amb tots els actors clau i l'entitat o persona que assumeixi aquests rols.

- Titular explotació: l'entitat o la persona que assumeixi la titularitat de l'explotació, serà la responsable davant l'administració pública competent de l'activitat empresarial que es dugui a terme en aquesta explotació. Així doncs, cal garantir que l'entitat o persona responsable pot assumir aquest paper i que, en cas que sigui possible, pot rebre ajuts derivats de l'activitat agrària de l'explotació. La tramitació de l'alta o el canvi de titularitat inicial, en el cas d'una explotació agrària ja en funcionament, s'haurà de fer a l'inici de l'espai test agrari i amb una certa previsió per evitar retards en la tramitació i altres problemes. En el cas de les finques efímeres en les que s'opti per un relleu generacional, la situació pot ser més fàcil ja que la titularitat la pot mantenir el pagès en procés de jubilació mentre duri el test d'activitat.
- Gestió i seguiment de l'explotació agrària: aquesta tasca es pot dur a terme de forma independent de l'anterior tot i que cal una altra capacitat de coordinació, comunicació i entesa amb el titular de l'explotació. El seguiment d'aquesta implica un acompanyament tant a nivell de maneig, com de gestió i tramitació burocràtica de la pròpia explotació. Així doncs, és important que hi hagi comunicació fluïda entre el titular i les oficines comarcals del DARP, per tal de garantir la transparència i bones pràctiques de l'espai test agrari.
- Gestió i seguiment del pla d'empresa: el pla empresarial inicial de l'emprenedor probablement es veurà modificat per la realitat del dia a dia del projecte. L'objectiu de l'entitat responsable d'aquesta tasca, serà acompanyar l'emprenedor en el seguiment, la gestió i els canvis necessaris en el pla d'empresa, per tal d'evolucionar cap a una millora del projecte. Cal remarcar que cal promoure de forma activa que el propi emprenedor prengui les decisions que cregui convenientes. També és important que l'emprenedor assoleixi una mirada crítica i constructiva del seu projecte, per tal d'empoderar-lo i dotar-lo d'eines que l'ajudin a la presa de decisions.

- Comptabilitat i gestió econòmica: la gestió econòmica també és una tasca que cal dur a terme de forma curosa, ja que és necessària una gestió constant i periòdica que permeti veure desviacions sobre la comptabilitat esperada i que permeti fixar un preu del producte just per l'emprenedor. Per altra banda, també caldrà promoure la formació i aprenentatge per part de l'emprenedor, de les tasques bàsiques de comptabilitat per tal que al llarg del test d'activitat pugui adquirir una major autonomia.
- Cobertura de la persona emprenedora: la relació laboral i econòmica que s'estableix amb l'emprenedor és una tasca clau dins del suport legal. L'articulació de la relació laboral marcarà l'entitat o la persona que assumeix aquesta tasca, de manera que cal reflexionar a fons sobre la cobertura que l'espai test agrari vol i pot oferir. En tot cas, l'entitat o persona que assumeix aquesta tasca haurà de tenir una coordinació i comunicació fluïda amb la titularitat de l'explotació.

Les tasques associades al suport integral són clau per a l'aprenentatge de l'emprenedor i requereixen d'una certa periodicitat. Aquestes es poden dur a terme des de diverses tipologies d'entitats clau o col·laboradores i tenen un alt component d'acompanyament personal.

- Gestió de la formació: l'aprenentatge i formació necessària per a cada emprenedor ha de ser una qüestió força personalitzada depenent de la trajectòria, formació i experiència que aporta l'emprenedor. Així doncs, serà necessari un bon coneixement de la formació existent i de les necessitats formatives en la finalitat productiva de l'espai test agrari. També es recomana una bona connexió i comunicació amb escoles agràries i oficines comarcals del DARP, ja que bona part de la formació pot ser convalidada com a formació per a la incorporació de joves en l'àmbit agrari.
- Formació: la tasca de la formació recaurà molt probablement en entitats i programes que ja treballin en aquest àmbit i que ofereixin formació tant agrària com empresarial. Aquesta tasca es pot desenvolupar entre un o més actors de l'espai test agrari, en funció de la seva especialitat i organització anual de la formació.
- Assessoraments i gestió dels assessors: a Catalunya existeixen diversos serveis de suport i acompanyament pagès que poden fer-se càrrec de la gestió de l'assessorament així com del seu cost econòmic. En el cas que sigui possible, aquest fet pot facilitar la seva incorporació a l'espai test agrari alhora que dona relleu i afavoreix la tasca del propi servei.

- **Tutoria:** aquesta tasca recaurà en una entitat que tingui un bon coneixement de la realitat territorial de l'espai test agrari. L'entitat responsable haurà de donar un suport periòdic a l'emprenedor i acompanyar-lo i resoldre les necessitats que puguin anar sorgint. La coordinació i comunicació amb les entitats de formació i de la gestió de la formació haurà de ser total, així com amb les tasques de la gestió i manteniment de la finca. Per tant, pot ser necessària la creació d'un equip de treball comú entre totes aquestes tasques.
- **Mentoria:** l'acompanyament més tècnic de l'emprenedor recaurà sobre la figura del mentor. Aquesta figura ha de tenir un perfil altament professionalitzat en la finalitat productiva de l'espai test agrari, per tal que pugui guiar a l'emprenedor en qüestions tècniques del maneig de la producció. En aquest sentit, es recomana que sigui un pagès professional de la zona que tingui experiència i coneixement del territori i del sector productiu on s'emmarqui l'espai test agrari. Ha de tenir ganes d'acompanyar a noves incorporacions al sector agrari i tenir eines comunicatives per a poder-ho dur a terme.

Les tasques associades a la governança fan referència a la gestió integral i general de l'espai test agrari. Tenen una gran importància per al correcte funcionament de la resta de tasques i rols i són la part més visible de l'espai test agrari de portes enfora.

- **Coordinació:** l'entitat coordinadora de l'espai test agrari ha de poder exercir aquesta tasca amb total confiança i comunicació amb la resta d'actors; ha de permetre oferir una visió global del funcionament de l'espai test agrari i avançar-se a les possibles necessitats dels actors que en formen part. També haurà de gestionar sessions periòdiques de seguiment i avaluació amb la resta d'actors clau i col·laboradors, a part de ser la cara visible de portes enfora.
- **Comunicació:** l'estratègia de comunicació de l'espai test agrari també ha de ser una tasca ben planificada per tal de promoure el dispositiu i donar a conèixer les accions que s'hi fan i les activitats productives que es duen a terme. Cal plena coordinació amb la resta d'actors participants a l'espai test agrari.
- **Gestió convocatòries d'accés:** cal una persona que prepari i gestioni les diferents convocatòries que vagin sorgint en l'espai test agrari, segons el protocol que s'estableixi entre tots els actors participants en el dispositiu. En aquest sentit, cal remarcar que tots els actors hauran de participar d'aquest procés en alguna de les fases, però cal una figura responsable de la gestió d'aquestes convocatòries, contacte amb possibles emprenedors, etc.

Tipologies d'entitats que poden formar part d'un espai test agrari

Els espais test agraris són uns dispositius plurals que han de permetre unir esforços i sinergies entre les entitats i persones d'un mateix territori, que treballen per a la incorporació de joves al sector agrari i pel relleu generacional. En aquest sentit, l'espectre d'actors que poden participar en un espai test agrari és molt ampli i convé principalment, que s'hi trobi l'encaix de participació més enllà de la figura jurídica que tingui. La presència d'unes o altres entitats estarà directament relacionat amb l'univers d'actors de cada territori, amb la disponibilitat de temps per part de cada actor i amb els acords que puguin sorgir entre les parts. Així doncs, en cap cas cal garantir la presència d'una o altra tipologia d'actors, sinó que la configuració dels actors que participen en l'espai test agrari vindrà donat per la seva disponibilitat i predisposició.

Tipologies d'entitats

ENTITATS PÚBLIQUES		ENTITATS PRIVADES	
Ajuntaments	Escoles agràries (DARP-Generalitat)	Sindicats agraris	Associacions de defensa forestal
Consortis		Associacions de productors	Entitats de custòdia del territori
Consells comarcals	Centres educatius	Associacions de consumidors	Fundacions privades
Mancomunitats		Associacions de propietaris forestals	Agrupacions de defensa vegetal
			Agrupacions de defensa sanitària
EMPRESSES		PERSONES	
Cooperatives agràries/ de serveis	Consultories/ Assessories	Propietaris forestals	Pagesos en actiu/retirats
Centre educatius privats			

Formalització de la governança

Per tal d'aconseguir compromisos i consensos per part de tots els actors participants en l'espai test agrari, cal formalitzar d'alguna manera la governança. Així doncs, la primera decisió a prendre serà si l'espai test agrari necessita la creació d'una entitat amb personalitat jurídica pròpia, o cal un procés de formalització de la governança més informal i sense una entitat nova.

Un espai test agrari amb una personalitat jurídica pròpia proporciona al dispositiu una governança i un funcionament que ja vindrà marcat per la tipologia de l'entitat creada. D'aquesta manera, es facilita el procés de la governança i, en cert sentit, s'agilitza la posada en marxa de l'espai test agrari. Tot i això, cal tenir en compte que la constitució d'una entitat amb personalitat jurídica requereix de certs passos. El primer de tots és la tria del tipus d'entitat a crear en funció de la finalitat que se li vulgui donar, la naturalesa dels actors fundadors i participants en aquesta entitat gestora i les disponibilitats econòmiques i de temps de cada membre. Un cop triada la tipologia d'entitat caldrà formalitzar tota la tramitació per posar-ho en funcionament segons el tipus d'entitat que el vulgui crear.

Hi ha diverses opcions a l'hora de formalitzar l'espai test agrari:

Acord de les entitats participants mitjançant un conveni de col·laboració

La redacció d'un conveni o acord de col·laboració és una eina molt utilitzada per les administracions públiques per dur a terme projectes que solen ser temporals. La facilitat en la seva redacció i la seva poca implicació jurídica, fa dels convenis una bona eina per engegar un projecte que està en un cert període de proves o que es vol engegar amb certa rapidesa. Les entitats participants signen un acord en relació al projecte de l'espai test agrari, en el qual s'hi estableixen els rols, els drets i les obligacions que compleixen cada una de les entitats, la forma de governança i les disponibilitats pressupostàries, si s'escau.

Avantatges:

- Facilitat de desenvolupament per part d'administracions públiques.
- Conveni fet a mida per les parts.
- Flexibilitat administrativa i econòmica.

Inconvenients:

- No es constitueix una entitat amb personalitat jurídica.
- Cal establir un bon mecanisme de governança.
- Dificultats per aconseguir finançament destinat explícitament als espais test agraris.

Associació

Les associacions són entitats sense ànim de lucre, constituïdes voluntàriament per tres o més persones per a complir una finalitat d'interès general o particular, mitjançant la posada en comú de recursos personals o patrimonials amb caràcter temporal o indefinit. Poden dur a terme activitats econòmiques accessòries o subordinades al final, si els rendiments derivats es destinen exclusivament a l'acompliment d'aquesta.

En aquest cas, una associació destinada a la finalitat de la gestió d'un espai test agrari podria tenir per socis, als actors participants a l'espai test agrari i que l'associació sigui la titular de les explotacions, oferint suport als beneficiaris que, en aquest cas serien els emprenedors

Avantatges:

- Sense capital inicial obligatori.
- Flexibilitat en la gestió administrativa i econòmica, sempre que el volum econòmic sigui reduït.
- Accés a subvencions específiques.
- Figura ideal per establir contractes de custòdia del territori entre els usuaris (socis de l'associació) i la propietat de la finca susceptible a incorporar-se a l'espai test agrari.

Inconvenients:

- No és una societat mercantil.
- La seva activitat econòmica no està reconeguda especialment.
- Tractament fiscal desfavorable.

Cooperativa

Una cooperativa és una empresa formada per persones (físiques o jurídiques) que s'uneixen de forma voluntària per satisfer les necessitats i les aspiracions econòmiques, socials i culturals en comú mitjançant una empresa de propietat conjunta i de gestió democràtica. Es constitueix amb un mínim de dos socis o sòcies que hauran de realitzar l'activitat cooperativitzada que correspongui segons la classe de cooperativa.

Hi ha diferents tipologies de cooperatives: agràries, de consumidors i usuaris, de crèdit, de serveis, de treball associat, entre d'altres. En funció dels serveis que vulgui oferir i el paper dels usuaris, serà millor una tipologia o una altra. Si els usuaris pel seu compte es volen associar per oferir el seu treball a la cooperativa, el millor seria una cooperativa de treball associat; però si la cooperativa es genera per oferir serveis als usuaris, llavors el format ideal seria el de cooperativa de serveis.

En el cas de Catalunya, la llei contempla també les cooperatives de foment empresarial, una fórmula que podria encaixar molt bé amb l'objecte dels espais test agraris. Tot i això, aquesta fórmula està pendent de ser regulada per la via del reglament. Un cop creada, probablement sigui una de les més indicades per als espais test agraris.

De la tipologia de cooperatives que actualment són vigents, les que podrien articular-se en un espai test serien cooperatives agràries (en el cas que l'impuls de l'espai test agrari tingui per actors principals pagesos), de serveis (en el cas que tant actors participants com emprenedors formin part de la cooperativa) o de treball (en el cas que els actors participants ofereixen els serveis a emprenedors)

Avantatges:

- Gestió democràtica i treball horitzontal.
- Bon tracte fiscal.
- Capacitat de treball interrelacionat entre cooperatives.
- Per a l'usuari suposa una forma jurídica que li permet anar augmentant la seva implicació a mesura que avança el seu projecte, podent ser part de la cooperativa a l'acabar.
- Per als propietaris és una garantia de qualitat i gestió democràtica de les seves propietats al servei de l'espai test agrari.

Inconvenients:

- Control públic important.
- Diferències de regulació en les diferents comunitats autònomes.

Fundació

Una fundació és una entitat no lucrativa, constituïda per voluntat dels fundadors, ja siguin persones físiques o jurídiques, mitjançant l'aportació d'uns béns o d'uns drets per a la realització de finalitats o objectius d'interès general. Per crear una associació cal la voluntat de tres o més persones d'agrupar-se per aconseguir un objectiu comú d'interès general o particular. Per constituir una fundació, a més a més s'ha de disposar d'un patrimoni que es destinarà a la consecució de la finalitat d'interès general.

S'entén per activitats d'interès general: activitats d'assistència social, cíviques, educatives, culturals, científiques, esportives, sanitàries, de cooperació al desenvolupament, de defensa de l'entorn, de foment de la economia o de la investigació, de promoció del voluntariat o qualsevol altra similar.

Una associació pot perseguir els fins que desitgin els seus socis, sempre que siguin legals. En canvi, la fundació es dedica a perseguir fins d'interès general. L'òrgan de govern d'una fundació és el patronat. Les fundacions poden gaudir també del mateix tractament fiscal que les associacions declarades d'utilitat pública. Les fundacions, com organitzacions no lucratives, pel fet de no tenir ànim de lucre, no poden repartir beneficis o excedents econòmics que puguin obtenir. Les fundacions poden comptar en el seu si amb gent assalariada a l'organització i realitzar activitats econòmiques per a l'obtenció de beneficis, sense perjudici que els beneficis obtinguts hagin de reinvertir en la mateixa organització per aconseguir els fins socials per als quals va ser creada.

Les fundacions poden gestionar directament explotacions econòmiques si l'exercici de l'activitat constitueix per ell mateix el compliment de la finalitat fundacional o d'una part d'aquesta finalitat, també si es tracta d'una activitat accessòria o subordinada respecte a la finalitat fundacional o respecte a una part d'aquesta finalitat. La dotació inicial de la fundació ha de consistir en diners o en altres béns fructífers. La dotació inicial en diners en fundacions de durada indefinida: no pot ser inferior a 30.000 €; en fundacions temporals, la dotació inicial no pot ser inferior a 15.000 €. La dotació inicial en béns, han de ser fructífers i han de ser adequats per a iniciar o dur a terme les activitats fundacionals; així mateix, han d'estar lliures de càrregues que impedeixin o limitin d'una manera significativa la utilitat pública. El seu valor no pot ser inferior a 30.000 € o 15.000 €, segons es tracti, respectivament, d'una fundació de durada indefinida o d'una de durada temporal.

La creació d'una fundació implicaria que la fundació té la titularitat de l'explotació i ofereix serveis de suport i acompanyament als beneficiaris que treballen la seva terra

Avantatges:

- Impuls personal i col·lectiu.
- Facilitat d'aportar capital privat.

Inconvenients:

- Control públic important.
- Pocs beneficis fiscals a la pròpia activitat econòmica.
- S'exclou l'ànim de lucre i els seus membres no poden exercir cap activitat retribuïda, per tant, no seria recomanable que propietaris o usuaris fossin membres de el patronat de la fundació.

Consortci

Els consorcis són entitats de dret públic amb personalitat jurídica pròpia i diferenciada, creades per diverses administracions públiques o entitats integrants del sector públic institucional, entre si o amb participació d'entitats privades, per al desenvolupament d'activitats d'interès comú a totes elles dins de l'àmbit de les seves competències.

Els consorcis podran realitzar activitats de foment, prestacionals o de gestió comuna de serveis públics i totes les altres que estiguin previstes en les lleis. També gestionen serveis públics, en el marc dels convenis de cooperació transfronterera, en què participin les administracions espanyoles, d'acord amb les previsions dels convenis internacionals ratificats per Espanya en la matèria.

La creació d'un consorci permetria articular entitats públiques i privades en una entitat que podria ser la titular de l'explotació agrària del dispositiu mentre que els emprenedors serien usuaris dels serveis que s'oferís des del mateix consorci

Avantatges:

- Facilitat d'integrar sector públic i privat.
- Fórmula per a la gestió de serveis públics.
- Recursos públics a disposició directa.
- Forma jurídica ideal per propietats públiques i per a poder-les relacionar, via contracte, amb els usuaris.
- En el cas de propietats privades, el consorci pot exercir la funció de mediació entre la propietat i l'usuari.

Inconvenients:

- Òrgan d'administració no controlat pels usuaris.
- Politització i dependència dels pressupostos públics.
- Dificultat d'aportació de capital privat.

El pla econòmic i financer de l'espai test agrari

L'espai test agrari ha de tenir un pla econòmic i financer que permeti avaluar la viabilitat econòmica del programa, i en el qual es recullin els ingressos i les despeses, així com les inversions necessàries per posar-lo en funcionament. El pla serveix per quantificar, ordenar i avaluar econòmicament totes les decisions i totes les variables que s'han tingut en compte al llarg del procés de conceptualització de l'espai test agrari. El pla econòmic i financer cal que s'estructuri en base als agents clau i col·laboradors, i cal que especifiqui d'una manera molt clara les responsabilitats econòmiques que assumeix cada agent implicat.

El pla econòmic i financer

① Pla d'inversions inicials	③ Previsió de tresoreria
② Pla de finançament	④ Compte de resultats

El **pla d'inversions inicials** recull totes aquelles despeses necessàries per iniciar el programa, fent referència als recursos que cal invertir per poder posar en funcionament l'espai test agrari. Aquestes estan sobretot vinculades a l'adequació del suport físic per a que la persona emprenedora pugui dur a terme la seva activitat agrària. A aquest cal incorporar, el **pla de finançament**, en el que s'estructuren les fonts que han de finançar cadascuna de les inversions necessàries, el detall del percentatge de cadascuna d'aquestes fonts i la data aproximada en què es preveu obtenir-los. També es recomana que es tingui en compte la **tresoreria**, amb les previsions de cobraments i pagaments, per poder preveure les necessitats de diners en cada moment i així poder fer front a les responsabilitats econòmiques que genera el projecte.

Finalment, cal determinar amb cura el **compte de resultats**, a partir dels ingressos i les despeses anuals. En aquest punt és rellevant que cada espai test agrari diferenciï de manera molt clara quins conceptes estan vinculats a la gestió del dispositiu i quins ho estan a l'activitat productiva. En funció del tipus de suport legal que es consensi a cada espai test agrari, algunes de les despeses poden anar associades al titular de l'explotació agrària

o a la persona emprenedora. En aquest sentit, en el cas que el suport legal es dugui a terme mitjançant la contractació de la persona emprenedora, els ingressos i despeses hauran d'anar formalment lligats al titular de l'explotació. En el cas que el suport legal es faci a través de la figura d'un autònom de serveis agraris, caldrà valorar si les despeses associades a l'activitat productiva i de gestió de la finca van a càrrec de la persona emprenedora o del titular de l'explotació agrària. En tots dos casos, però, caldrà que es dugui una compatibilitat analítica de l'activitat empresarial del téster diferenciada del funcionament de l'espai test agrari. Aquesta comptabilitat analítica permetrà a la persona emprenedora veure quines són les despeses i ingressos de la seva activitat agrària i d'aquesta manera poder fixar els preus dels seus productes per tal d'acostar-se a la viabilitat del seu projecte.

Per tant, cada espai test agrari ha de consensuar com s'estableixen les diferents responsabilitats econòmiques i financeres per tal que el programa sigui viable i no generi tensions ni entrebancs relacionats amb els diners. Cal tenir en compte que cadascuna de les funcions de l'espai test agrari genera una sèrie de despeses a les quals cal fer front, algunes de manera regular i altres de manera puntual. Totes aquestes despeses han de quedar ben especificades en el pla econòmic i financer. Per tenir una idea sobre la tipologia de despeses i d'ingressos que es poden generar en un espai test agrari, es llisten els principals conceptes a tenir en compte per elaborar el pla econòmic i financer.

DESPESES

Inversions:

- Infraestructura agrària: l'espai test agrari ha de posar a disposició de l'emprenedor els factors de producció com per exemple el sistema de reg, la maquinària, els tancats pel ramat, els coberts, etc. Aquests elements han de quedar definits a la diagnosi de finca i seran diferents en funció de cada orientació productiva.

Gestió del programa:

- Coordinació de l'espai test agrari: aquesta és una despesa vinculada a les tasques de funcionament i gestió del programa. Tal i com passa amb els serveis del suport integral, es pot realitzar des d'una entitat vinculada a l'espai test agrari o, eventualment, es pot contractar de forma externa.

- Serveis d'assessorament, d'acompanyament i de formació: aquests es poden oferir des d'una entitat que ja dona aquests serveis al territori i que no suposen una despesa directa o bé es poden contractar directament.
- Serveis de comptabilitat: cada espai test agrari tindrà una necessitat de comptabilitat i gestió que cal tenir en compte, que es pot assumir per part d'una entitat participant de l'espai test agrari o bé contractant el servei.
- Pagament al téster: en funció de com s'estructura la cobertura legal, cal tenir en compte un pagament regular a la persona emprenedora.
- Amortització de la inversió: la inversió inicial cal comptabilitzar-la al llarg d'un període de temps determinat, en funció de com s'hagi contemplat al pla econòmic i financer.

Gestió de la finca:

- Lloguer de la finca: en funció del tipus de relació que s'estableixi amb la propietat de la finca, caldrà tenir en compte, una remuneració en concepte de lloguer de la finca.
- Lloguer de maquinària: per tal de portar a terme algunes tasques agràries és probable que calgui llogar maquinària. Aquesta despesa pot ser puntual o periòdica, però cal incloure-la com a despesa i fer-ne una previsió anual.
- Manteniment de la finca: la finca de l'espai test agrari té unes necessitats de manteniment lligades a les infraestructures, equipaments, accessos, etc. La principal despesa dins d'aquest conceptes serà la de material de reposició, o bé hores de servei en el cas de problemes que no pugui solucionar el mateix téster.
- Subministraments: la finca pot portar associades unes despeses de subministraments (llum, aigua, etc.) que cal vetllar pel seu pagament i la seva legalitat.

Activitat productiva:

- Despeses directes: per produir pot ser necessari comprar tota una sèrie d'insums com per exemple llavors, fertilitzants, medicaments, etc. Aquestes despeses directes poden variar molt en funció de l'activitat productiva de la finca. Tot i això, es recomana fer aquesta previsió de despeses ja que ens servirà per a calcular la fiança o el copagament dels tésters, si s'escau.

- Gestió de residus: l'activitat productiva genera despeses associades a la gestió de residus que cal contractar. En funció de l'activitat productiva aquesta despesa pot ser residual o més important.
- Certificacions: en el cas que el dispositiu estigui inscrit en una certificació (ecològica o certificacions de qualitat), caldrà tenir en compte les despeses associades a la certificació, tant de renovació i inscripcions com les despeses associades a les vendes del producte amb certificat, si fos necessari.

INGRESSOS

Inversions:

- Ajudes públiques o subvencions: per tal de dur a terme els treballs d'inversió i adequació de l'espai test agrari, el dispositiu pot optar a la petició d'ajuts o subvencions a través de les convocatòries disponibles.
- Fons propis de les entitats: eventualment, les entitats participants en l'espai test agrari poden fer una aportació amb fons propis per a la inversió inicial.

Gestió del programa:

- Ajudes públiques o subvencions: el programa d'espai test agrari pot optar a rebre ajuts o subvencions públiques per portar a terme totes o alguna de les funcions. Cada espai test agrari ha de realitzar un mapeig de les possibles convocatòries a les quals pot optar i valorar-ne la seva gestió.
- Donacions: els espais test agraris porten a terme una funció social i d'implicació territorial, que pot ser susceptible de rebre donacions per part de persones o entitats interessades.
- Aportació del téster a l'espai test agrari: s'ha de valorar si és necessari un copagament i/o fiança per part de l'emprenedor i si aquest ingrés serà un import fixe a l'any o anirà lligat a la seva venda, de manera que l'espai test agrari cobra un percentatge de la venda del producte de la persona emprenedora.
- Fons propis de les entitats: es pot consensuar amb les entitats participants a l'espai test agrari la possibilitat que aquestes puguin fer unes aportacions periòdiques anuals. També es poden quantificar en aquest concepte els serveis que les entitats ofereixin a l'espai test agrari sense cost addicional per part del dispositiu. En el cas que es quantifiqui aquests serveis, també caldrà tenir-los en compte en el capítol de despeses.

Gestió de la finca:

- Cobrament d'ajuts lligats a la PAC: en alguns espais test agraris hi pot haver ajuts vinculats a la finca i a la seva gestió. Aquests es poden considerar com a part dels ingressos per producció o com a part dels ingressos de funcionament de la finca. En tot cas cal vetllar per tal que en la mesura del possible, es puguin rebre els ajuts lligats a la PAC.

Activitat productiva:

- Venda de producte agroalimentari: l'activitat productiva de l'espai test agrari genera uns ingressos que van directament lligats a l'activitat empresarial del téster. Aquests ingressos poden variar de forma considerable entre activitats productives i també entre els diversos anys del test d'activitat de les persones emprenedores. És recomanable, però, tenir una previsió del volum de producció de la finca per tal que l'emprenedor pugui valorar l'eficiència de la seva producció.

- Visites formatives a l'espai test agrari: més enllà de la part de producció agroalimentària de l'espai test agrari, també es poden generar ingressos per visitar la finca tant des d'un punt de vista formatiu com pedagògic. Es recomana que aquesta activitat, si es porta a terme, estigui consensuada amb la persona emprenedora i que hi pugui participar.

LA PERSONA EMPRENEDORA

El concepte de **persona emprendedora o téster** es defineix com aquella persona decidida a començar una activitat agrària en un programa d'incorporació progressiva. La seva motivació principal és posar a prova una idea empresarial vinculada a la producció agrària en un entorn de facilitació i acompanyament, mitjançant un **test d'activitat** que li permet experimentar durant un període de temps acotat. És un perfil que normalment no està vinculat de manera directa al sector agrari, sinó que prové d'altres àmbits de treball i que aporta innovació a l'activitat agrària.

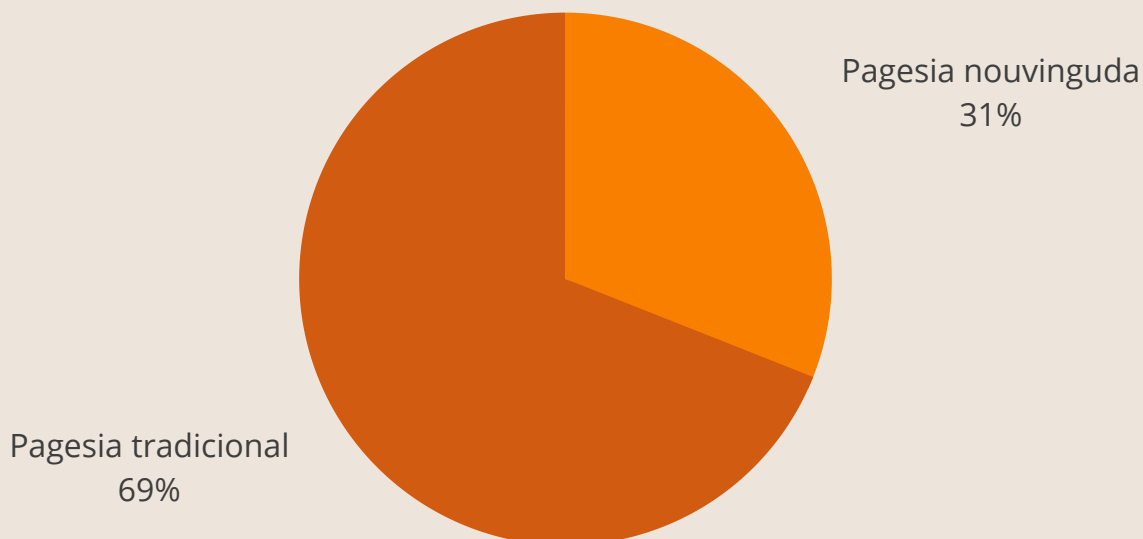

Tradicionalment les explotacions agràries familiars s'han passat d'una generació a l'altra, sense cap necessitat de pensar en un relleu extrafamiliar de l'activitat. Els canvis socioeconòmics de les darreres dècades mostren com aquesta tendència està canviant. Per una banda, la pagesia amb orígens agraris directes (pagesia tradicional) cada vegada veu més limitat el seu relleu. Els factors són diversos, identificant-se tant en termes de viabilitat econòmica, de traves legals o de patrons culturals. En tot cas, la realitat mostra com aquest perfil de pagesia, malgrat ser el majoritari a Catalunya, presenta signes de davallada. Per una altra banda, la pagesia que no té uns orígens agraris directes (pagesia nouvinguda), ha anat en augment en els darrers anys i es posiciona com un element essencial en els patrons de relleu agrari i de rejuveniment de les àrees rurals.

L'estudi Joves al Camp [2], en el que s'analitzen les incorporacions de persones joves al sector agrari a Catalunya, identifica els següents perfils, en funció de l'origen familiar i de la mobilitat de les persones que s'incorporen a l'agrari. Per una banda, mostra com el perfil amb un major percentatge d'incorporacions és el de la pagesia tradicional, amb un 69% de les incorporacions. Per una altra, posa de manifest que el percentatge de pagesia nouvinguda és representatiu i que, per tant, requereix atenció per part de les polítiques públiques, amb un 31% de la mostra.

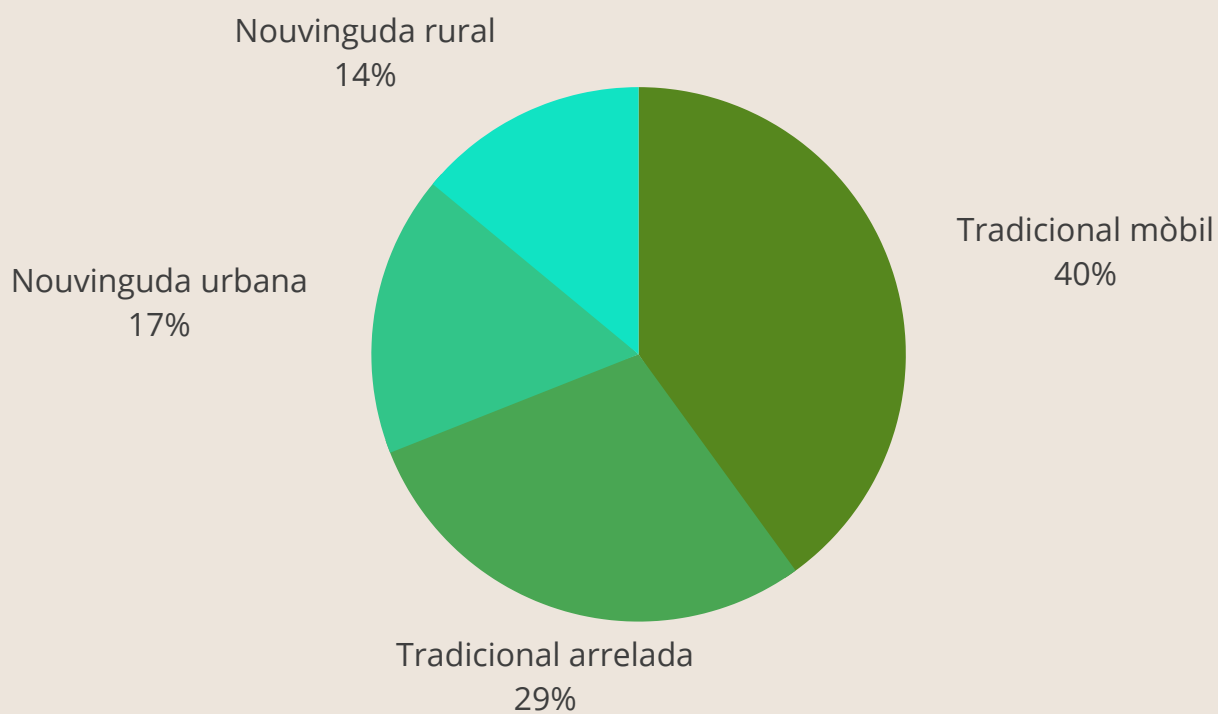
[2] <http://www.odisseujove.cat/joves-al-camp/>

Gràfic 1: Pagesia en funció de l'origen familiar, 2008-14

Font: Joves al camp, 2017

Gràfic 2: Pagesia en funció de l'origen familiar i la mobilitat, 2008-14

Font: Joves al camp, 2017

Els espais test agraris estan dirigits al perfil de pagesia nouvinguda, ja sigui rural o urbana. Aquest fet no vol dir que la pagesia tradicional no participi dels programes, tot el contrari. Les persones amb més experiència i bagatge en el sector agrari són essencials per acompanyar i orientar les persones nouvingudes a la nova activitat i al nou territori. En aquest sentit, el binomi de la pagesia tradicional que ja està instal·lada amb la pagesia nouvinguda que s'ha d'instal·lar, és essencial per garantir un bon aterratge al sector i a la zona. A més, les persones que s'ofereixen a fer aquests acompanyaments comparteixen criteris de model de producció i consum sostenible. En la major part dels casos responen a una mirada agrosocial en la que la producció és de base ecològica, la comercialització és en canals curts i la dimensió física i econòmica és petita. Aquest és el model que posa en pràctica la nova pagesia i que respon a les noves demandes dels sistemes agroalimentaris locals i dels reptes emergents de les zones rurals.

Característiques

Segons un estudi realitzat en el marc del Grup Operatiu RETA, en base als espais test agraris francesos, el perfil de persona emprenedora respon al de la pagesia nouvinguda, és a dir, persones que no tenen un vincle familiar directe amb el sector agrari, tenint un origen tant rural com urbà. S'identifica tant amb dones com amb homes i el rang d'edat varia des dels 25 als 45 anys. Els més joves tenen menys experiència i formació agrària, mentre que els més grans normalment tenen un recorregut agrari més extens, malgrat no tenir un vincle directe amb el sector.

Una altra manera d'identificar el perfil dels tésters és fent una anàlisi de l'alumnat de l'Escola de Pastors de Catalunya. Aquestes persones són candidates directes a ser usuàries d'un espai test agrari ja que estan formades, però els falta experiència pràctica. Justament la funció del programa d'incorporació progressiva és que la persona emprenedora pugui avançar en el camí de cerca d'autonomia i control en un entorn favorable que li faciliti les primeres passes, que són les que acostumen a ser més vulnerables.

La infografia mostra com la majoria són persones menors de 40 anys, tot i que hi ha un percentatge que ha superat aquesta barrera. Per tant, el perfil majoritari és jove, però també cal tenir en compte persones que volen accedir al sector en un moment més madur de la seva carrera professional. El percentatge d'homes és superior al de les dones, però en algunes promocions aquest s'ha igualat. La realitat dels tésters mostra com la incorporació al sector agrari de la pagesia nouvinguda és indistintament d'homes i dones. En relació al estudis, hi ha un percentatge rellevant de persones que han cursat estudis universitaris, dels quals una bona part no estan directament vinculats a l'agrari. L'origen s'identifica tant en zones urbanes com rurals, tot i que la gran majoria no tenen cap relació amb l'àmbit agrari familiar. El que si que tenen és un cert bagatge amb el sector, sobretot per haver-hi treballat o per haver començat ja la seva experiència agrària.

Per la seva banda, el perfil de pagesia nouvinguda acostuma a tenir més dificultats que la tradicional per accedir als factors de producció, sobretot a la terra. El fet de no gaudir d'un vincle directe amb el sector condiciona les possibilitats d'accés a través de la família, fet que pot limitar el procés d'instal·lació. En molts casos, aquestes limitacions es compensen amb projectes innovadors que requereixen de poca terra, de poca inversió i de pocs recursos inicials. La majoria de models que es gesten en els espais test agraris responen a una visió agrosocial de la pagesia, en que es posen en marxa estratègies de proximitat, qualitat i sostenibilitat. El compromís de la nova pagesia en empreses sostenibles de producció i consum és un dels elements essencials que caracteritza la pagesia que s'incorpora de nou al sector. Aquest fet s'afegeix a la voluntat de treballar en xarxa i de generar sinergies, tant amb el territori proper com amb altres agents, ja sigui per produir, elaborar o comercialitzar.

Perfil de l'alumnat de l'Escola de Pastors de Catalunya

L'edat mitjana de 30 anys i el 90% tenen 40 anys o menys, amb el grup d'edat de 26 a 30 anys el més representat

Les dones representen entre el 15% i el 47% dels estudiants per any, amb una mitjana del 31% de dones en 12 anys i una tendència a augmentar el percentatge

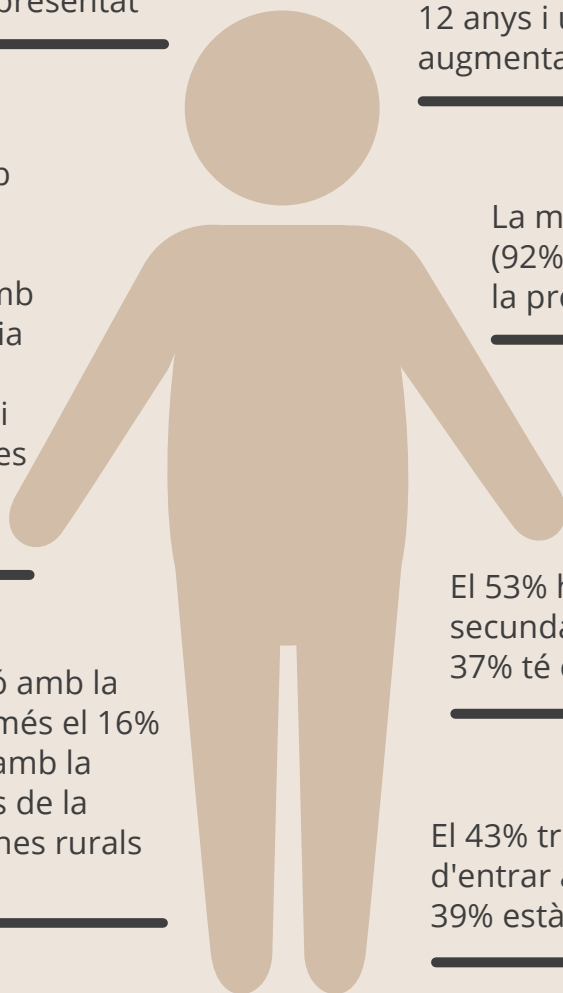
El 20% dels estudiants amb formació acadèmica han completat estudis relacionats directament amb el sector primari (enginyeria agronòmica, agricultura, agricultura ecològica, etc.) i el 19% té estudis de ciències (biologia, medi ambient, silvicultura, etc.)

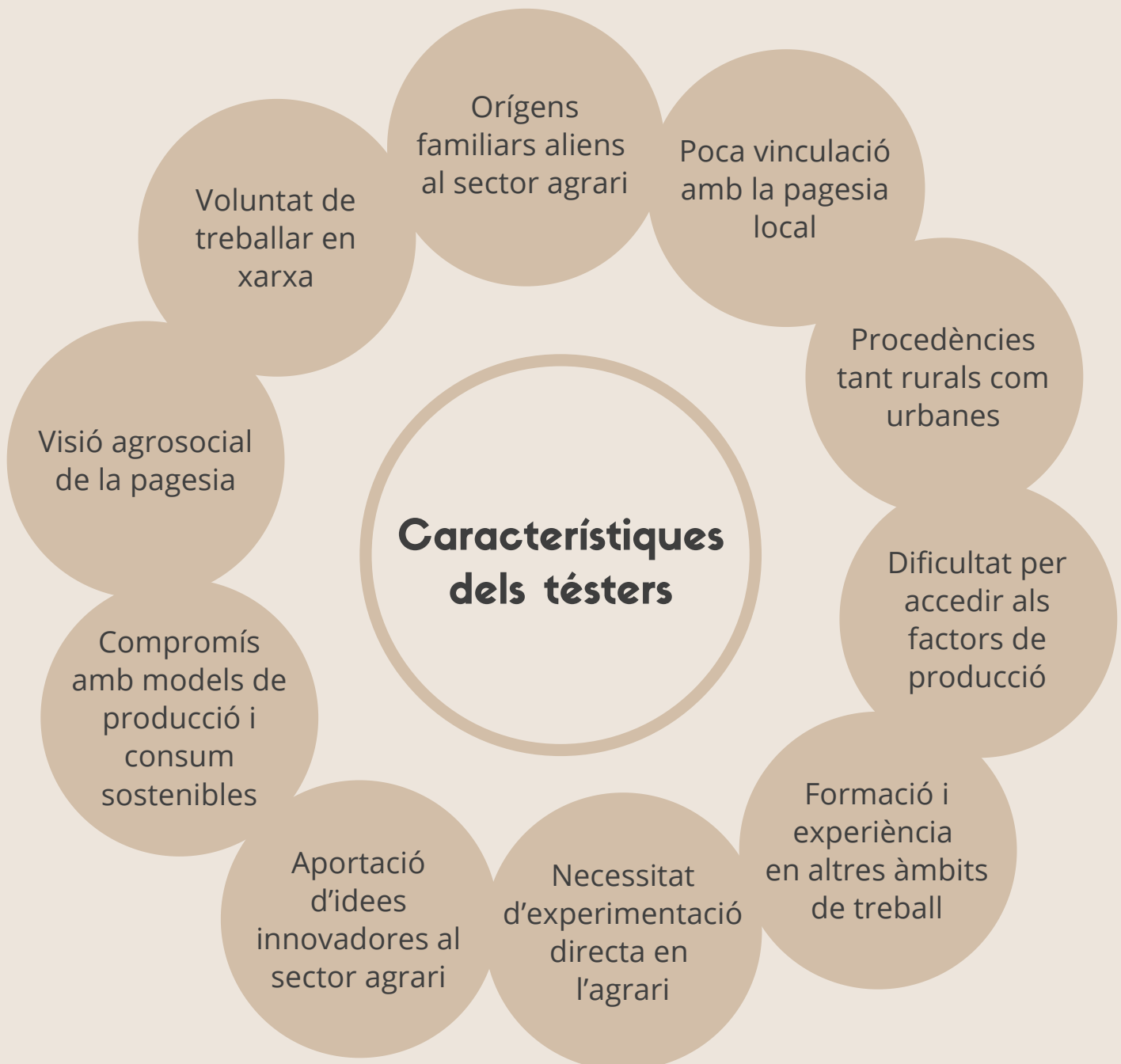
La majoria viuen a Catalunya (92%), la majoria procedents de la província de Barcelona (54%)

El 10% no té cap relació amb la professió pastoral i només el 16% té una relació familiar amb la professió, tot i que més de la meitat provenen de zones rurals (56%)

El 53% ha cursat estudis secundaris i batxillerats i el 37% té estudis universitaris

El 43% treballa abans d'entrar a la formació i el 39% està a l'atur

Serveis

Les característiques que defineixen el perfil de pagesia nouvinguda són les que impliquen unes necessitats específiques que, normalment, la pagesia tradicional no té. Per donar resposta a aquestes necessitats, els espais test agraris s'organitzen per oferir diferents serveis a les persones emprenedores.

Necessitats dels tésters

Formació en competències específiques

Experimentar de manera autònoma

Suport tècnic integral

Acompanyament emocional

Facilitació dels mitjans de producció

Accés a terra fèrtil i productiva

Contacte amb agents agraris

Inserció en el medi rural

En primer lloc, pel que fa al suport físic, es posa a disposició de la persona emprenedora tot allò necessari per portar a terme la seva activitat productiva. En aquest sentit, més enllà de la terra fèrtil també s'ofereix bona part de la infraestructura necessària per produir, des del sistema de reg fins la maquinària adient per a cada orientació productiva. Cada espai test agrari s'organitza a la seva manera, però en la majoria dels casos els mitjans de producció físics formen part dels serveis que ofereix el programa.

En segon lloc, els espais test agraris donen una resposta a la necessitat d'adquirir coneixements, tant teòrics com pràctics, específics de l'àmbit productiu en el que es volen instal·lar. A més, la majoria de programes també reforcen un acompanyament de proximitat en tots els sabers necessaris per gestionar una empresa agrària, així com aspectes més emocionals, que es consideren igualment vitals. En aquest sentit, l'espai test agrari posa a disposició del téster un itinerari formatiu d'experimentació per a la realització del test d'activitat. Aquest permet avaluar la idea empresarial de forma responsable i autònoma, amb unes dimensions reals, una durada limitada i un marc que minimitza els riscos dels estadis

inicials del procés d'incorporació agrària. L'objectiu del test d'activitat és avaluar el projecte per part de la pròpia persona emprenedora amb la finalitat de decidir la seva incorporació definitiva, l'ajust o l'abandonament d'aquesta activitat.

En tercer lloc, des del suport legal, l'estructuració del programa ha de permetre que la persona emprenedora estigui coberta des d'un punt de vista de seguretat social, laboral i fiscal. Al mateix temps que des de la seva condició de téster ha de poder simular la seva activitat empresarial, i per tant, comprar i vendre sense problemes. Tots aquests serveis legals han de quedar definits i estructurats per tal de no provocar cap frau de llei.

Finalment, també és interessant tenir en compte que l'espai test agrari pot oferir serveis addicionals al téster com són l'habitatge, la comercialització o els serveis agraris externs. Cada espai test agrari valora les seves possibilitats i estructura els serveis addicionals que té a l'abast i que poden respondre a les necessitats dels tésters.

Una vegada finalitzat el test d'activitat, des de l'espai test agrari, es pot donar suport en la presa de decisions per a les fases posteriors d'inserció professional en el sector. En aquest sentit, des del suport integral es poden donar orientacions sobre la cerca de finca, l'adaptació del pla d'empresa a la nova ubicació, la sol·licitud d'ajuts d'incorporació de joves o acompanyament en altres àmbits que facilitin el trànsit cap a l'emprenedoria agrària.

Serveis per als tésters

SUPORT FÍSIC	SUPORT INTEGRAL	SUPORT LEGAL	SERVEIS ADDICIONALS
Terra fèrtil i productiva	Formació contínua i a mida	Cobertura seguretat social	Habitatge
Infraestructura adequada	Assessorament tècnic específic	Capacitat de comprar i vendre	Comercialització
Maquinària agrària	Acompanyament personal i professional	Assegurança	Serveis agraris

Requisits

Fruit de l'experiència francesa, així com d'un procés d'anàlisi i reflexió portat a terme per un grup de treball format per les escoles agràries del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, l'Escola de Pastors de Catalunya i l'Associació d'Iniciatives Rurals de Catalunya (ARCA) s'identifiquen una sèrie de requisits que haurien de complir les persones emprenedores en un espai test agrari. Són els condicionants bàsics que ajuden a garantir la viabilitat del programa per tal que sigui el màxim efectiu, des d'un punt de vista general.

Cal que cada grup motor defineixi quins han de ser els requisits mínims, tenint en compte els paràmetres territorials, les orientacions productives de la zona, la tipologia de persones emprenedores, etc. El desenvolupament dels criteris mínims per a cada espai test agrari es poden basar en els definits pel grup de treball:

- Formació agrària: mínim de 250 hores demostrables en el sector agrari en la qual volen fer el test d'activitat.
- Experiència agrària: no es considera un requisit indispensable, ja que precisament el què proposa el test d'activitat és adquirir l'experiència necessària per a engegar un projecte agrari amb les màximes garanties. Si que es valora un mínim recorregut agrari, per tal que els tésters puguin afrontar en millors condicions el test d'activitat. Per tant, l'experiència laboral en el sector agrari no és un requisit sinó un mèrit que pot donar punts en el procés de selecció de candidats.
- Pla d'empresa: cal que la persona emprenedora compti amb un pla d'empresa vinculat a la seva idea d'activitat. Aquest s'anirà ajustant a mesura que avança el seu test d'activitat, amb la finalitat que una vegada acabi el programa, la persona emprenedora es pugi instal·lar en la seva pròpia finca.
- Compromís: la persona emprenedora ha de signar una carta de compromís en la que es recull la seva voluntat d'iniciar i acabar el test d'activitat en les condicions que s'estableixen en cada espai test agrari. S'hi poden incloure algunes clàusules com per exemple de rescissió en cas d'incompliment, absentisme, males pràctiques a nivell fitosanitari, deixadesa o ús inadequat en relació al manteniment del material.
- Fiança: es recomanable demanar al téster una fiança inicial vinculada a la carta de compromís, que forci la implicació del téster al programa i pugui oferir més seguretat per les dues parts.

Selecció

Per tal verificar els requisits que s'han especificat en l'apartat anterior, cal que cada espai test agrari defineixi el seu propi procés de selecció de les persones emprenedores. Els principals elements a tenir en compte són el procediment, la documentació a presentar, la valoració dels requisits i la carta de compromisos.

Pel què fa al **procediment** cal obrir un procés de selecció amb unes bases consensuades que es difonen a través dels diferents canals escollits, per tal que arribi al públic objectiu. Cal que l'entitat encarregada d'aquest pas faci una correcta recepció de les sol·licituds. Una vegada rebuda tota la documentació s'ha de realitzar una primera revisió dels expedients per valorar que les persones candidates compleixen amb els requisits establerts a les bases. Amb el llistat de persones pre-seleccionades es valorarà la documentació acreditada i es farà una entrevista personal que serveix per avaluar de manera integral la persona candidata.

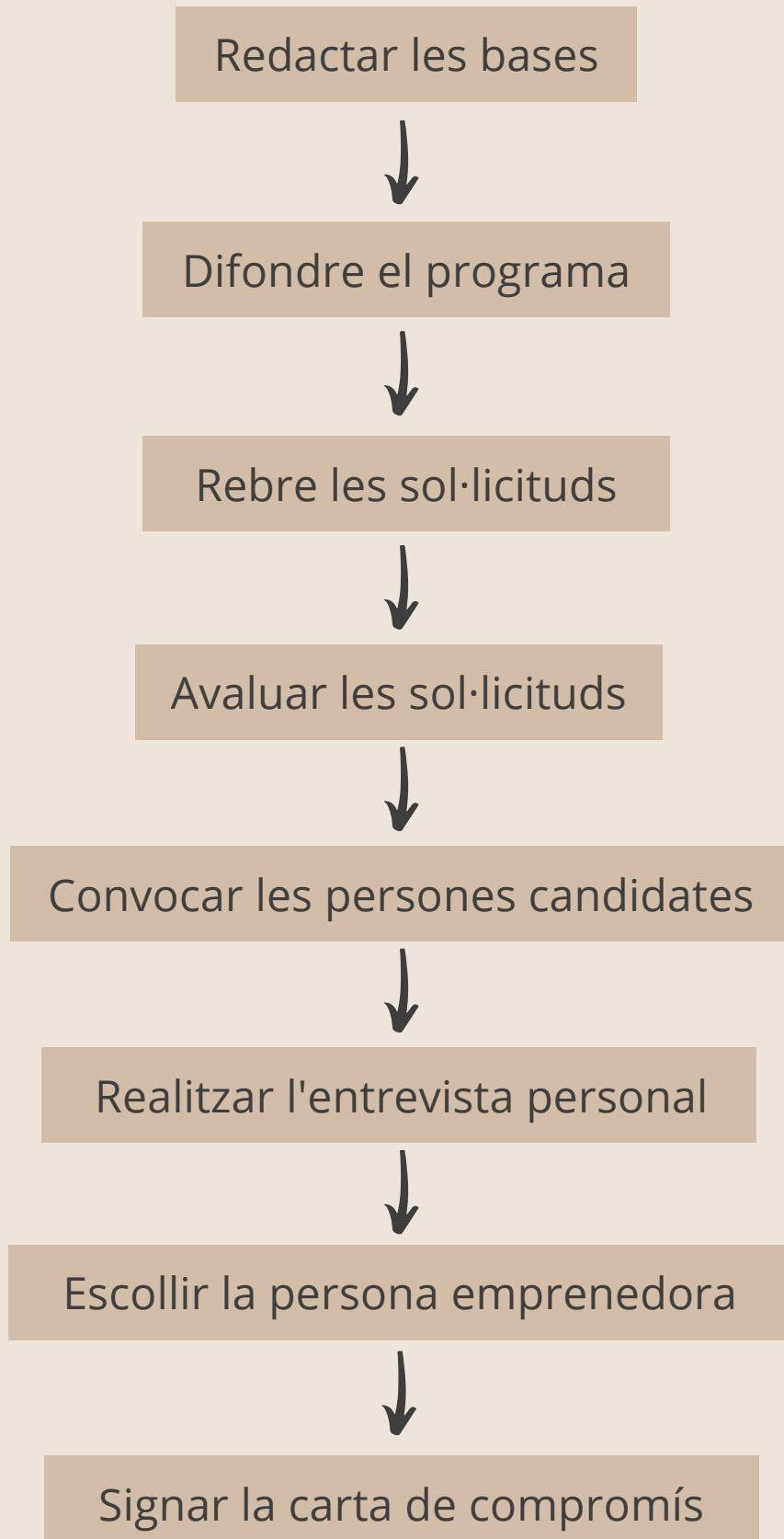
Pel què fa a la **documentació a presentar**, cada espai test agrari ha de contemplar a les bases de la seva candidatura quins són els elements que cal acreditar i que seran avaluables. Per exemple, títols de formació o contractes de treball agrari, més enllà d'un currículum personal de la persona candidata.

La **valoració dels requisits** ha de ser objectiva i s'ha de fer per part de persones coneixedores del sector i del territori. Cada espai test agrari decideix qui forma part del jurat del procés de selecció i quin és el barem que fa servir per avaluar cada un dels requisits a tenir en compte.

Una vegada s'ha escollit la persona candidata, es recomana signar una **carta de compromisos**, on queden recollides totes aquelles condicions essencials que marquen els drets i deures de les parts. Per exemple, la durada del test d'activitat, la relació econòmica, el suport integral a rebre, la conducta a les instal·lacions, etc.

Cal escollir una època de l'any adient a cada orientació productiva i cada territori. El procés hauria de coincidir amb una bona època agronòmica i lectiva. S'ha d'evitar incorporar persones en èpoques on ja no hi ha marge per planificar i plantar conreus, i èpoques on sigui més complex arribar a captar a les persones interessades.

Procés de selecció

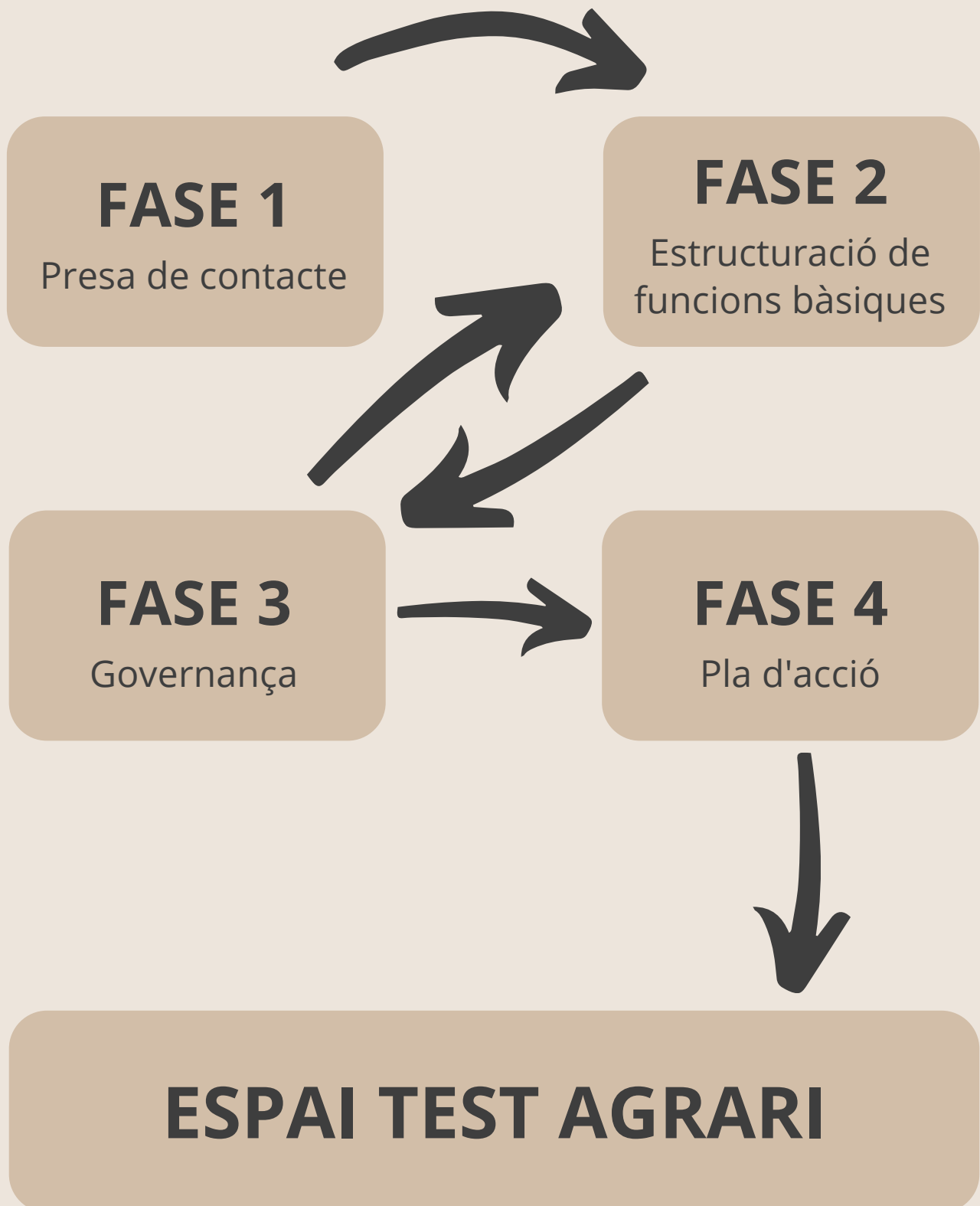
FASES DE CREACIÓ DELS ESPAIS TEST AGRARIS

Un dels aprenentatges, en la poca experiència catalana acumulada d'ideació i creació d'espais test agraris, és que no hi ha una fórmula única per estructurar el seu funcionament. Hi ha consens en què els espais test agraris requereixen dels suports físic, legal i integral, i que cal una governança estructurada que ho integri, però encara no està determinada una metodologia adient a cada realitat territorial.

En aquest apartat es fa una aproximació metodològica basada en l'experiència de posada en marxa dels espais test agraris catalans, fins la data, així com en els documents teòrics que ja existeixen i marquen pautes d'actuació. Es descriuen les quatre fases que s'han identificat per tal de posar un espai test agrari en marxa. Per a fer-ho possible, cal que s'estructurin unes sessions de treball liderades pel grup motor, en les que participen tots aquells agents interpel·lats en el procés. Per realitzar aquesta tasca es recomana posar-se en contacte amb aquelles entitats que estiguin donant suport a la creació d'espais test agraris o bé que ja hagin passat per aquest procés.

Les sessions de treball poden variar en nombre i en regularitat, en funció de la realitat de cada grup motor. Es recomana que es facin cada 2-4 setmanes, amb l'objectiu de deixar marge entre reunió i reunió, però sense perdre el fil de la feina. També pot passar que hi hagi tasques pendents que requereixen més temps i que per tant la regularitat no sigui igual entre una sessió i una altra. Es recomana definir un cronograma a l'inici del procés que sigui flexible i que es pugui adaptar a la realitat de l'evolució del grup motor.

Fases de creació d'un espai test agrari

Fase 1. Presa de contacte

És la fase inicial en la que es donen les primeres passes d'exploració, cerca d'informació i contrast de la idea preliminar. També es constitueix el grup motor i es consensua un calendari de treball conjunt.

1

Cerca d'informació sobre els espais test agraris

Posar-se en contacte amb entitats que tinguin un coneixement directe dels espais test agraris, per tal de contrastar la idea i recollir el màxim d'informació actualitzada possible en relació a la creació d'espais test agraris.

2

Definició preliminar del model d'espai test agrari

Definir els aspectes essencials que defineixen el programa com per exemple l'àmbit territorial, la orientació productiva o la identificació dels actors clau i col·laboradors per al desenvolupament d'un espai test agrari.

3

Constitució del grup motor

Identificar les entitats clau encarregades de liderar el procés de creació de l'espai test agrari. El grup motor s'estructura en la fase de presa de contacte i desapareix en l'última fase quan la governança queda definida. Es pot compondre de maneres diferents, des d'una única entitat interessada fins a una amalgama més complexa d'entitats disposades a treballar per la creació de l'espai test agrari. En tot cas, es recomana que sigui un grup entre 2-4 entitats, compromeses amb el procés i capaces de complir amb les responsabilitats corresponents.

4

Organització d'un calendari de sessions de treball

Planificar les sessions de treball i designar una persona o entitat responsable de l'organització i seguiment del procés.

Fase 2. Funcions bàsiques

És la fase d'estructuració de l'espai test agrari, en la qual es defineixen les funcions de suport físic, suport legal i suport integral. La caracterització dels suports és essencial per definir l'estructuració i la tipologia de l'espai test agrari. Aquesta fase s'encavalca amb la següent, ja que cada suport ha de ser assumit per una o diverses entitats. Per això és molt important que el grup motor estigui ben format i que, a la fi d'aquesta fase, tingui clar quins seran els actors claus i els actors col·laboradors, així com el seu nivell d'implicació.

1

Establiment de la funció de suport físic

L'objectiu d'aquesta funció és dotar de l'espai físic en què es desenvolupa l'activitat agrícola, ramadera o forestal, així com dels mitjans de producció necessaris.

Les tasques que cal dur a terme dins d'aquesta funció són:

- Definir la tipologia i orientació productiva de l'espai test agrari d'acord a la realitat local, als objectius del grup motor i, si escau, a la finca o finques disponibles.
- Seleccionar una finca o finques, tenint en compte els aspectes de titularitat i relació amb la propietat, així com els recursos de producció i inversions.
- Verificar que es compleixen els requisits administratius i legals pel què fa a la finca.
- Determinar amb claredat la relació entre el suport físic, la propietat i l'entitat gestora de l'espai test agrari.

2

Establiment de la funció de suport legal

L'objectiu d'aquesta funció és definir el marc legal de l'espai test agrari, per tal que estiguin cobertes tant les necessitats del téster com de les relacions contractuals i legals entre les diferents entitats.

Les tasques que cal dur a terme dins d'aquesta funció són:

- Determinar amb claredat l'actor que assumeix la titularitat de l'explotació agrària i les responsabilitats que se'n deriven.
- Verificar la legalitat de l'exploració agrària i procedir amb els tràmits necessaris.
- Definir la relació legal amb la persona emprenedora que asseguri la seva cobertura.
- Establir les implicacions legals, administratives i econòmiques de cada actor clau i col·laborador de l'espai test agrari.
- Verificar els requisits administratius, legals i econòmics que l'espai test agrari ha de complir en relació a la persona emprenedora.

3

Establiment de la funció de suport integral

L'objectiu d'aquesta funció és dur a terme el procés de formació, acompanyament i assessorament tècnic, empresarial i personal.

Les tasques que cal dur a terme dins d'aquesta funció són:

- Identificar les persones o entitats que poden oferir la formació, l'acompanyament i l'assessorament.
- Establir acords de col·laboració per tal d'estructurar el suport integral amb l'objectiu que es pugui personalitzar per a cada persona emprenedora.

Fase 3. Governança

És la fase d'establiment de les relacions i els rols entre les entitats (actors clau i actors col·laboradors) que participen de l'espai test agrari. Aquesta fase està totalment vinculada a la definició de les funcions, ja que cadascun dels suports ha d'estar assumit per una o més entitats.

1

Definició de la governança de l'espai test agrari

Els actors clau i/o col·laboradors defineixen les relacions entre ells, així com les responsabilitats sobre cadascuna de les funcions.

2

Valoració sobre la necessitat d'una entitat gestora

La definició de la governança mostra la conveniència que una entitat gestora assumeixi les tasques de coordinació. Al seu torn es valora si aquesta pot ser una entitat existent o ha de ser de nova creació. També es pot valorar la possibilitat de crear una entitat gestora per dur a terme alguna de les funcions necessàries com el suport legal.

3

Identificació de les persones usuàries potencials

Anàlisi del públic objectiu de l'espai test agrari i de les vies de comunicació per accedir-hi.

4

Establiment dels requisits d'accés i procés de selecció

Consens dels elements necessaris per seleccionar la persona emprenedora en funció de l'espai test agrari i definició d'un comitè de selecció.

Fase 4. Pla d'acció

És la fase de concreció i consens en relació al que s'ha treballat en les fases anteriors. El pla d'acció és el resultat final del procés de creació d'un espai test agrari, en el que es recullen tots els aspectes sintetitzats en les 10 preguntes clau per posar en marxa aquest tipus de dispositius.

1

Definició de l'estructura del document

Consensuar un índex clar i operatiu que permeti seguir les passes de la posada en marxa de l'espai test agrari.

2

Incorporar els compromisos

Especificar responsabilitats adquirides per les entitats participants en funció de la seva disponibilitat i expertesa.

3

Establiment del cronograma

Consens d'un cronograma realista en base a la realitat de cada territori per tal d'implementar el Pla d'Acció.

4

Definir el pla econòmic i financer

Llistar totes les despeses i els ingressos previstos, així com les fonts de finançament i les aportacions econòmiques (dineràries o en espècies) que realitza cada entitat.

5

**Redacció
del pla d'acció**

Traslladar les decisions preses en les sessions de treball en un document marc que serveixi de pauta per a la implementació de l'espai test agrari. Aquest pla d'acció es pot desenvolupar des del grup motor o es pot realitzar conjuntament amb una altra entitat de suport amb experiència en la creació d'espais test agraris.

6

**Verificació de les 10 preguntes
clau**

Respondre les 10 qüestions principals a tenir en compte abans de posar en marxa un espai test agrari, per tal de verificar que els aspectes més rellevants de l'espai test agrari han quedat recollits en el pla d'acció.

Les 10 preguntes clau per posar en marxa un espai test agrari

1. Hem valorat quina tipologia d'espai test agrari és més convenient tenint en compte la nostra realitat local?
2. Hem concretat el suport legal que cobreix el nostre espai test agrari?
3. Hem seleccionat una finca o unes finques agràries adequades als nostres objectius?
4. Hem definit la funció de suport integral (acompanyament, assessorament i formació) de les persones emprenedores?
5. Hem identificat les persones emprenedores potencials i les vies de comunicació per informar-les?
6. Hem identificat els agents clau i els col·laboradors, així com la manera d'implicar-los?
7. Hem concretat la governança o l'entitat gestora de l'espai test agrari?
8. Hem definit un pla econòmic i financer que asseguri la viabilitat de l'espai test agrari?
9. Hem verificat els requisits administratius, legals i econòmics que el nostre espai test agrari ha de complir?
10. Hem tingut en compte les principals vies de comercialització locals per als productes agroalimentaris dels tésters?

Propostes d'índex d'un Pla d'Acció

Proposta A

1.INTRODUCCIÓ

2.ESCALA PROGRAMA: ESPAI TEST AGRARI

- Identificació d'actors
- Model de governança
- Pla econòmic i financer de l'espai test agrari
- Serveis addicionals

3.ESCALA FINCA. SUPORTS FÍSICS

- Identificació de les finques
- Habilitació i gestió de les finques

4.ESCALA ACTIVITAT: TESTERS

- Captació usuaris
- Suport integral
- relació contractual tester-programa
- Incorporació de testers al sector agrari

5.PREGUNTES CLAU

6.PROPERES PASSES

Proposta B

1.INTRODUCCIÓ

- Problemàtica
- Espai test agrari
- Definició, objectius i funcions

2.ESTRUCTURA

3.ROL DE LES ENTITATS

- Entitats del grup promotor
- Altres entitats

4.ON ES FARÀ L'ESPAI TEST AGRARI? Parcel·la

5.PERSONES USUÀRIES DE L'ESPAI TEST AGRARI

- Criteris de selecció de les persones candidates

6. FUNCIONAMENT DE L'ESPAI TEST AGRARI

- Selecció de persones candidates
- Incorporació de la persona al projecte d'espai test agrari
- Suport integral
- Desenvolupament del projecte agrari i seguiment

7.PLA ECONÒMIC I FINANCER DE L'ESPAI TEST AGRARI

REFLEXIONS

Els espais test agraris són programes nous al nostre territori, dirigits a persones emprenedores que no tenen un vincle directe amb la pagesia i que necessiten aprendre, experimentar i testejar, abans de donar el pas de crear la seva pròpia empresa agrària.

L'articulació d'aquestes eines de dinamització territorial es basa en metodologies d'innovació social, un element fonamental en els processos de desenvolupament rural per a l'articulació de nous programes. La necessitat de crear consensos que donin cobertura a les diferents funcions que cal activar per tal que l'engranatge funcioni, posiciona la governança d'aquests dispositius com un element axial de la seva posada en marxa. En aquest sentit, els enfocaments de participació públic-privada són imprescindibles per articular eines, complementàries a les que ja existeixen, que donin resposta al repte de fomentar una nova generació agrària que implementi models sostenibles vinculats al territori.

L'experiència acumulada fins la data mostra com la major part d'espais test agraris es basen en models vinculats en els sistemes agroalimentaris locals. Aquest fet posa en evidència el valor de fomentar una nova generació agrària que produeixi aliments arrelats a la terra. Les persones emprenedores que passen per un espai test agrari i que després emprenen pel seu compte, posen en pràctica experiències productives i comercials de proximitat, ecològiques i a petita escala. En aquest sentit, s'identifica com els espais test agraris acompanyen una nova generació a testejar els seus models en base a uns criteris de sostenibilitat tant social, com econòmica i ambiental. Aquestes experiències agràries són generadores d'una alimentació saludable i de qualitat, així com de tota una sèrie d'externalitats positives per a la societat vinculades a la gestió del territori.

Des d'una mirada de política pública, aquest és un fet fonamental ja que es considera que l'aportació de la nova pagesia a la societat es multifuncional i totalment necessària per assolir fites estratègiques, con són els Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'ONU. És per aquest motiu que s'haurien de considerar els espais test agraris com un element integrat en les actuals polítiques d'incorporació al sector agrari, en el qual abans de realitzar la primera instal·lació al sector, s'hi pugui experimentar amb un test d'activitat. Una vegada superada la fase d'experimentació, la persona emprenedora ja està molt més preparada per donar la passa d'engegar el seu pla d'empresa, fer les inversions necessàries i submergir-se en el dia a dia de l'emprenedoria agrària per compte propi.

A Catalunya hi ha entitats, tant sectorials com territorials, que treballen aspectes vinculats als processos d'incorporació progressiva al sector, amb eines com el suport pagès, el relleu agrari, els bancs de terres o els obradors compartits. Aquest és un valor fonamental per articular la governança d'aquests programes, en els que cal comptar amb la participació de totes aquelles entitats que s'hi sentin interpel·lades. Els espais test agraris són eines complementàries a les que ja existeixen i en molts casos el que cal fer és endreçar les peces existents perquè, en un mateix territori, es puguin aprofitar al màxim els recursos que ja són actius. Per tant, totes les funcions que es puguin cobrir amb entitats que ja donin aquests serveis, caldrà orientar-les per aprofitar aquests recursos d'una manera eficient.

Cal tenir en compte que el procés de creació d'un espai test agrari requereix un cert temps d'ideació, de reflexió, de maduració i de contrast, que cal realitzar amb molta cura i perspectiva. Una bona manera d'inspirar-se és tenir en compte els referents que ja funcionen, com, per exemple, els espais test agraris francesos que formen part de la xarxa RENETA [3]. Aquesta la formen més de seixanta espais test agraris que es distingeixen per la seva àmplia diversitat de sectors productius, d'entitats que els dinamitzen o de l'estructuració de les finques que els formen. També es recomana posar-se en contacte amb la RETA [4], xarxa des de la qual es dona suport en els processos de creació d'espais test agraris a Espanya i que ha articular un punt de trobada de totes aquelles entitats motivades a posar en marxa programes de facilitació progressiva de les incorporacions agràries. La RETA s'activa l'any 2020 per dinamitzar les entitats locals motivades a posar en marxa aquests programes, així com per traslladar a les administracions superiors les necessitats i reptes vinculats a les emergents polítiques públiques innovadores dirigides a les noves generacions agràries. Finalment, a Catalunya, és la XEMAC [5] la plataforma que treballa per dinamitzar els espais test agraris i les entitats que donen suport als processos d'emprenedoria agroalimentària, per tant, també es recomana establir-hi contacte per facilitar els processos de creació d'un espai test agrari.

Si heu arribat fins aquí, confiem que aquesta guia us hagi estat d'utilitat. Hem volgut compartir el coneixement adquirit en els darrers anys per tal que les incorporacions progressives al sector agrari siguin una realitat. Tenim la voluntat ferma de treballar i fer xarxa perquè una nova pagesia ens alimenti des de l'arrel de la seva essència. Volem territoris vius on l'activitat agrària sigui vertebradora del teixit econòmic i social, al mateix temps que tingui cura dels recursos naturals i del paisatge mosaic al que dona forma.

[3] <https://reneta.fr/>

[4] <https://espaciostestagrarios.org/>

[5] www.xemac.org

Glossari

Actor clau

Persona o entitat jurídica que assumeix el compromís de desenvolupar alguna de les funcions de l'espai test agrari de manera directa o indirecta.

Actor col·laborador

Persona o entitat jurídica que, en determinats moments, decideix col·laborar d'alguna manera puntual amb l'espai test agrari.

Entitat gestora

Entitat amb personalitat jurídica que articula les funcions bàsiques de l'espai test agrari: suport integral, legal i físic. Dinamitza i vetlla pel compliment dels acords i principis d'actuació a través de la governança.

Espai test agrari

Programa de facilitació dels processos progressius d'instal·lació de nous agents al sector agrari, coordinat mitjançant una governança estructurada i consensuada amb tots els agents implicats. L'espai test agrari s'estructura amb un suport legal, un suport físic i un suport integral que assegurin la realització del test d'activitat.

Espai test agrari únic

Espai test agrari amb un únic suport físic en el qual pot haver un o diversos tésters.

Espai test agrari en arxipèlag

Espai test agrari que disposa de diversos suports físics alhora, en localitzacions geogràfiques diferents, ocupats per diferents téster.

Governança

Coordinació, administració i articulació de les diverses funcions o tasques de l'espai test agrari, que assegurin la dinamització i comunicació entre totes les persones i entitats participants en aquest. La governança s'estableix mitjançant els estatuts de l'entitat gestora, si és el cas, o mitjançant acords, convenis, pautes, pactes i / o consensos entre els actors implicats.

Grup Motor

Actors clau i / o col·laboradors que impulsen la creació d'un espai test agrari. S'estructura en la primera fase del procés de creació i desapareix quan queda definida la governança de l'espai test agrari, la qual pot ser assumida per l'entitat gestora.

Guia metodològica

Document que té per objectiu la definició dels espais test agraris i l'articulació d'una metodologia per a la seva implementació. Està dirigit a aquelles entitats i persones que tinguin la voluntat de crear un espai test agrari al seu territori.

Nous agents = new entrants = nous agricultors = pagesia nouvinguda

Persona sense orígens agraris directes que s'incorpora al sector agrari de manera professional.

Nova pagesia

Pagesia tradicional i pagesia nouvinguda que posa en marxa models agraris agrosocials vinculats al territori, la proximitat i la sostenibilitat dels sistemes agroalimentaris locals.

Pla d'acció

Document de treball que és el resultat final del procés de creació d'un espai test agrari. El pla d'acció ha de recollir tots els aspectes clau d'un espai test agrari, concretant com es desenvoluparà cada funció i els actors que intervindran en cada moment. El pla d'acció també ha de definir la governança i la constitució de l'entitat gestora, si cal.

RETA

Xarxa d'Espais Test Agraris d'Espanya.

Suport físic

Funció de l'espai test agrari en el qual es desenvolupa l'activitat agrícola, ramadera o forestal, i que inclou les terres, les instal·lacions, els equipaments o la maquinària, entre d'altres. En funció de la disponibilitat al llarg del temps del suport físic, poden donar lloc a les tipologies descrites de suports físics efímers o permanents. En funció de la disponibilitat d'un únic o diversos suports físics dins d'un espai test, dona lloc a les tipologies d'espais test únics o espais test a arxipèlag.

Suport físic efímer

Suport físic vinculat temporalment al desenvolupament d'un test d'activitat. Quan el període acaba, el suport físic deixa de formar part de l'espai test agrari.

Suport físic permanent

Suport físic que perdura al llarg del temps en una mateixa localització geogràfica, la qual pot ser ocupada successivament per diferents testers.

Suport integral

Funció de l'espai test agrari que inclou el procés d'acompanyament a la persona emprenedora des d'un punt de vista tècnic, empresarial i personal, formació especialitzada i assessorament.

Suport legal

Funció de l'espai test agrari que defineix el marc legal d'actuació, en què la persona emprenedora té cobertes les seves responsabilitats laborals i fiscals com agent que participa en una activitat econòmica.

Test d'activitat

Itinerari d'incorporació progressiva al sector agrari que es desenvolupa dins d'un espai test agrari. El test d'activitat ha de permetre avaluar el desenvolupament d'una activitat agrària de forma responsable i autònoma, amb unes dimensions reals, una durada limitada i en un marc que minimitza la presa de risc. L'objectiu del test d'activitat no és altre que poder avaluar el projecte per part del propi téster amb la finalitat de decidir la seva incorporació definitiva, l'ajust o l'abandonament d'aquesta activitat.

Téster = persona emprenedora = emprenedor

Persona que accedeix a un espai test agrari.

XEMAC

Xarxa d'espais d'emprenedoria agroalimentària de Catalunya.

XEMAC

LLIGAMS PER CRÉIXER

www.xemac.org

